

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Планування грошових потоків підприємства

за матеріалами Дочірнього підприємства «Кондитерської корпорації»

«Рошен», м. Київ

Студентки 2 курсу 2 м групи,

заочної форми навчання

спеціальності 051 «Економіка»,

спеціалізації «Економіка

підприємства»

Науковий керівник –

канд. екон. наук

Гарант освітньої програми

д-р екон. наук, проф.

Кравченко Яни

Віталіївни

Андрієць Віталій Савич

Блакита Ганна

Владиславівна

Київ 2018

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Економічна сутність та класифікація грошових потоків підприємства.....	7
1.2. Методичне забезпечення планування грошових потоків підприємства.....	17
1.3. Методичне забезпечення оцінки розробленого плану руху грошових потоків підприємства.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА КОНДИТЕРСЬКОЇ КОРПОРАЦІЇ «РОШЕН».....	34
2.1. Аналіз динаміки та структури грошових потоків підприємства.....	34
2.2. Аналіз показників ефективності та результативності грошових потоків підприємства.....	43
2.3. Факторний та порівняльний аналіз грошових потоків підприємства.....	50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ КОНДИТЕРСЬКОЇ КОРПОРАЦІЇ «РОШЕН»	55
3.1. Обґрунтування шляхів удосконалення інформаційного та організаційного забезпечення процесу планування грошових потоків підприємства.....	55
3.2. Розробка плану руху грошових потоків підприємства	61
3.3. Розробка заходів удосконалення економіко-методичного забезпечення планування грошових потоків підприємства.....	66
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	82

Кравченко Я.В. «Планування грошових потоків підприємства» (за матеріалами Дочірнього підприємства «Кондитерської корпорації» «Рошен», м. Київ).

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 051 «Економіка», спеціалізація «Економіка підприємства» – Київський національний торговельно-економічний університет – Київ, 2018

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено теоретичним, методичним і практичним аспектам планування грошових потоків підприємства. Проведено дослідження сучасного стану планування та управління грошовими потоками підприємства, проведено аналіз динаміки, структури та оцінено ефективність управління грошовими потоками і підприємства.

Ключові слова: грошовий потік, вхідний грошовий потік, вихідний грошовий потік, чистий грошовий потік.

ABSTRACT

Kravchenko Ya.V. "Planning of cash flows of the enterprise" (based on materials of the Subsidiary of the Confectionery Corporation "Roshen", Kyiv).

Final qualifying paper on the specialty 051 "Economics", specialization "Economy of Enterprise". – Kyiv National University of Trade and Economics. – Kyiv, 2018.

The final qualification work is devoted to theoretical, methodological and practical aspects of planning of cash flows of the enterprise. The research of the current state of planning and management of cash flows of the enterprise has been carried out, the analysis of dynamics, structure and estimated efficiency of cash flow management and enterprise.

Key words: cash flow, incoming cash flow, outflow of cash flow, net cash flow.

ВСТУП

Актуальність дослідження планування грошових потоків зумовлена тим, що господарська діяльність кожного підприємства так чи інакше пов'язана з рухом грошових коштів, а відтак для його ефективного функціонування необхідним є якісно планувати грошові потоки.

В сучасних умовах ринку недооцінка планування, в тому числі планування грошових потоків, його ігнорування зумовлює значні економічні втрати, і в кінцевому рахунку — до банкрутства підприємств. Щоб вийти з кризових ситуацій, в яких опинилися сьогодні більшість українських підприємств, необхідні нові якісні підходи до їх виробничого потенціалу, планування й управління фінансами підприємств. В цьому аспекті планування грошових потоків підприємств слід розглядати як процес, де поєднуються інтелектуальні, інтуїтивні та раціоналістичні підходи, котрі забезпечують впорядкованість управлінських рішень щодо реалізації грошової політики в межах системи менеджменту з метою досягнення тактичних і стратегічних цілей суб'єкта господарювання.

Окремі аспекти планування грошових потоків розглядалися у працях як провідних науковців України та СНД (А.В. Воронцовський, В.В. Бочаров, В.В. Ковалев, В.П. Савчук, Г.І. Іванов, І.О. Бланк, І.Т. Балабанов, Н.М. Єремєєва, О.С. Віханський, С. Бильцов, Т.Є. Унковська, В.С. Андрієць), так і зарубіжних фахівців (А.М. Кінг, Б. Коласс, В. Бансал, В. Бернс, Д. Ван Хорн, Д. Маршалл, Д. Аакер, Д.І. Фіннерті, І. Ансофф, Л. Гіт ман, Л.А. Бернстайн, П. Хавранек, Р. Холт, С. Баронес, Х. Віссема, Ю. Брігхем), але лишаються ряд суперечностей щодо питань побудови системи управління грошовими потоками операційної діяльності підприємств, що значно актуалізує дослідження в даному напрямку.

Метою дослідження є розкриття теоретичних основ і практичних аспектів планування грошових потоків підприємства.

Реалізація мети випускної кваліфікаційної роботи зумовлює необхідність у вирішенні наступних **завдань**:

- визначити економічну сутність грошових потоків підприємства та їх класифікації;
- удосконалити методичне забезпечення планування грошових потоків підприємства;
- визначити методичне забезпечення оцінки розробленого плану руху грошових потоків підприємства;
- проаналізувати обсяг та структуру грошових потоків операційної діяльності ДП «Кондитерської корпорації Рошен»;
- оцінити ефективність та результативність грошових потоків підприємства ДП «Кондитерської корпорації Рошен»;
- здійснити факторний та порівняльний аналіз грошових потоків підприємства;
- обґрунтувати шляхи удосконалення теоретичного та організаційного забезпечення процесу планування грошових потоків підприємства;
- розробити заходи удосконалення економіко-методичного забезпечення планування грошових потоків підприємства;
- спланувати рух грошових потоків підприємства.

Об'єктом дослідження є процес планування грошових потоків підприємства.

Предметом дослідження є механізм планування грошових потоків на прикладі підприємства ДП «Кондитерської корпорації Рошен».

Емпіричною базою дослідження є ДП «Кондитерської корпорації Рошен», котре було засноване 1996 р та є одним з найбільших виробників кондитерських виробів в Україні та Східній Європі, і входить у тридцятку найбільших виробників кондитерських виробів світу.

У дослідженні використовуватимуться загальнонаукові та спеціальні **методи дослідження**: горизонтальний аналіз структури грошових потоків, коефіцієнтний аналіз, факторний аналіз та інше. У ході всього дослідження будуть застосовуватись абстрактно-логічні методи визначаючи способи підходу до вивчення відповідних економічних явищ.

Інформаційною базою дослідження стала фінансова звітність досліджуваного підприємства за три роки.

Апробація та публікації результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано статтю на тему «Особливості визначення сутності, класифікації та аналізу грошових потоків на підприємстві» у збірнику наукових статей студентів «Економіка і фінанси підприємства» (с. 36-41) 2018 року.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості покращення планування та ефективності використання грошових потоків досліджуваного підприємства в результаті реалізації запропонованих рекомендацій.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та класифікація грошових потоків підприємства

Сутність грошового потоку (далі ГП) підприємства як самостійного об'єкта фінансового управління ще не одержала достатнього відображення не тільки у вітчизняній, але й у зарубіжній літературі з питань фінансового менеджменту. Прикладні аспекти цієї концепції розглядаються лише у складі питань управління залишками грошових активів, формуванням фінансових ресурсів і антикризового управління підприємством при загрозі банкрутства. [1]

Саме через це необхідним є дослідити спершу теоретичні засади ідентифікації грошових потоків. В економічних джерелах зустрічаються різноманітні точки зору щодо визначення сутності «грошові потоки». За для виокремлення найвлучнішого визначення проаналізуємо декілька підходів науковців щодо дефініції поняття «грошові потоки».

Грошовий потік - «фінансовий кровообіг» господарського організму підприємства. Сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів за окремими інтервалами періоду часу що розглядається, генерованих його господарською діяльністю. Так визначає грошовий потік Бланк І.О.[6]

Автор, у своєму визначенні влучно зауважує про те, що грошові потоки це сукупність розподілених у часі надходжень і виплат, які в свою чергу розподіляються за певними інтервалами часу, так як грошові потоки це дійсно кошти, які формуються і обертаються на протязі певного часу від певної господарської діяльності, про що, до речі, також говорить Бланк І.О. у своєму трактуванні.

Бочаров В. В. притримується дещо іншого визначення: грошовий потік це рух фінансових ресурсів у часі, так і як обсяг всіх грошових коштів, які не враховують при розрахунку прибутку, що отримує або виплачує підприємство протягом звітного чи планового періоду.[29]

Дане визначення не досить коректне, поза як не можна зіставляти грошові потоки (тобто кошти, які мають рух) та інші грошові кошти. Бо не всі грошові операції з коштами розглядаються як грошові потоки, зокрема такими не можна вважати: перекази грошових коштів між відокремленими підрозділами корпорації, видача (повернення) грошових коштів підзвітним особам, інкасація готівки, переказ грошових коштів з поточного на депозитний рахунок.

Є. Брікхем вважає що грошовий потік це фактичні чисті готівкові кошти, які надходять у фірму чи витрачаються нею протягом деякого визначеного періоду. Єдина характеристика грошових потоків, з якою можна погодитися в даному визначенні це те, що грошові потоки це кошти, які надходять чи витрачаються підприємством, тобто автор говорить про вхідні та вихідні грошові потоки. Однак грошові потоки це не обов'язково чисті готівкові кошти, вони можуть бути і безготівковими і рухатися на рахунках підприємства.[9]

Коваленко Л. О. та Ремньова Л. М. пропонують таке трактування грошового потоку: надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів у результаті виробничо-господарської діяльності. [31] Таке визначення є досить лаконічним та вдалим, так як в ньому згадується не лише про рух грошових коштів, а і їх еквівалентів.

Лігоненко Л. О. та Ситник Г. В. визначають грошовий потік, як систему розподілених в часі надходжень та видатків грошових коштів, що генеруються його господарською діяльністю і супроводжують рух вартості, виступаючи зовнішньою ознакою функціонування підприємства».[40] Дане визначення є дещо схожим з трактуванням Бланком І.О, проте є більш розгорнутим, так як в ньому говориться про те, що грошовий потік супроводжує рух вартості, який в свою чергу виступає зовнішньою ознакою діяльності підприємства.

Грошовий потік, виступає як відображення вартості обмінюваних товарів і послуг, а також рух боргових вимог, які є формою грошового обміну. Саме таке визначення пропонують І. Бернар, Ж.-К. Коллі. [2] Єдине визначення з вищенаведених. В якому сказано про рух боргових зобов'язань, які також входять

в рух грошових потоків. Проте «вартість обмінюваних товарів і послуг» це не всі грошові кошти, що входять всі грошові потоки.

А. Поддєрьогін трактує грошовий потік як сукупність розподілених у часі послідовних подій, які пов'язані з відокремленим та системно завершеним фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними суб'єктами.[49] Така дефініція грошового потоку, на нашу думку, основний наголос робить саме на правовому секторі господарської діяльності підприємства, аніж на фінансовій. Бо грошові потоки розглядає, як події, котрі зумовлені зміною власника грошових коштів.

К. Крічевець дає таке визначення грошового потоку: “Грошовий потік являє собою надлишок коштів, наявний в необмеженому розпорядженні підприємства...

Є для керівництва підприємства насамперед масштабом вимірювання можливостей внутрішнього фінансування”, а також: грошовий потік у загальному вигляді є “ перевищення сумарних готівкових грошових коштів підприємства над його готівковими витратами”. [37] Таке визначення не розкриває сутнісної характеристики грошових потоків, бо говорить лише про готівкові надходження та витрати. Крім того грошові потоки це не завжди «перевищення» коштів чи їх «надлишок», як відомо існують і від'ємні грошові потоки.

З вищенаведених визначень можна виокремити окремі сутнісні характеристики, які пропонують автори поняттю «грошовий потік», таким чином грошовий потік характеризують як:

- розподілені у часі надходження і виплати грошових коштів,
- рух фінансових ресурсів у часі
- фактичні чисті грошові кошти
- надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів
- система розподілених у часі надходжень та видатків грошових коштів
- відображення вартості
- сукупність розподілених у часі подій
- надлишок коштів

Майже всі з вище наведених характеристик відображають дійсну сутність грошових потоків, однак характеристика щодо фактично чистих грошових коштів не є правильною, оскільки грошові потоки це не завжди готівкові кошти.

До вже згаданих характеристик пропонуємо додати ще такі:

- має властивість формування нових і зміни існуючих економічних взаємозв'язків підприємства, тобто за різного співвідношення грошових потоків можна розвивати окремі сфери підприємницької діяльності.
- інструмент грошових відносин підприємств, оскільки саме за допомогою руху грошових потоків відбуваються грошові операції підприємства.
- показник ліквідності підприємства, економічного ефекту, тобто через аналіз грошових потоків можна зробити висновок про ліквідність капіталу підприємства.
- інструмент фінансового управління, адже управляючи грошовими потоками можна обрати «курс» підприємства, тобто спрямувати грошовий потік в інвестиційну чи фінансову діяльність.
- процес формування і розподілу капіталу, який формується через оборотність грошових коштів, яку забезпечують грошові потоки.
- інструмент здійснення кредитної та інвестиційної діяльності,
- характеристика ринкової діяльності підприємства,
- інструмент фінансової стійкості, зниження ризику неплатоспроможності підприємства, як вже було згадано, управляючи грошовими потоками можна «направляти» кошти в потрібну сферу для розвитку підприємства, а отже не тільки контролювати платоспроможність, а й нарощувати вже існуючий капітал, шляхом фінансової та інвестиційної діяльності.

Таким чином, попри різноманітність пропонованих характеристик є ті котрі ще не були згадані та розглянуті.

Проаналізувавши різні підходи до визначення грошових потоків, їх характеристик та сформулювавши власні, проілюструємо найважливіші з них, на нашу думку.

Таким чином представимо ключові характеристики на рис. 1.1.

Рис.1.1 Характеристика грошових потоків[Розроблено автором]

Таким чином, проаналізувавши деякі визначення поняття «грошовий потік», можна сформулювати таке: грошові потоки це надходження чи вибуття грошових коштів, їх еквівалентів, боргових зобов'язань підприємства в ході його виробничо-господарської діяльності, які виступають ефективним інструментом фінансової стійкості, кредитної та інвестиційної діяльності та знижує ризики неплатоспроможності.

З метою забезпечення ефективного цілеспрямованого управління грошовими потоками вони потребують певної визначеної класифікації, оскільки включають в свій склад багаточисельні види цих потоків. Тому розглянемо різноманітні підходи до класифікації грошових потоків.

Серед учених не сформовано єдиного підходу до формування класифікаційних ознак грошових потоків, за якими здійснюється їх розподіл. Класифікації грошових потоків у наукових дослідженнях різних авторів за певними ознаками є схожими, проте наявними є і певні відмінності, і різна оцінка необхідності класифікації грошових потоків за тією чи іншою ознакою. Т. Райс та Б. Койлі розглядають чистий традиційний та операційний грошові потоки. [74] Критерій такого розподілу не формулюється, проте з позицій управління виділення таких видів є важливим, оскільки характеризує зміни у залишку грошових коштів за певний період, приблизне надходження грошових коштів від виробничої діяльності та суму фактичних надходжень (витрат) грошових коштів від операцій за певний період відповідно.

А. Дамодаран розглядає вільний грошовий потік фірми та вільний грошовий потік на власний капітал. [71] Такі види грошових потоків використовуються при інвестиційній оцінці підприємства, зокрема при оцінці вартості підприємства та оцінці акціонерної вартості, при цьому оцінюються як власний, так і позиковий капітал або лише власний відповідно. Найбільш поширеним серед зарубіжних учених та практиків у процесі управління підприємством є розподіл його грошових потоків за видами господарської діяльності, а саме: операційний, інвестиційний фінансовий; також виділяється загальний, чистий, вільний та чистий вільний грошові потоки. А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк, О.О. Терещенко класифікує грошові потоки за такими ознаками: вид фінансово-господарської діяльності, масштаб діяльності, зміна залишків грошових коштів – резерву ліквідності (вплив на майно), валюта деномінації, значимість грошових потоків, розподіл у часі. [63]

Ми вважаємо доцільним виділення такої ознаки класифікації грошових потоків, як значимість, оскільки в процесі фінансового менеджменту важливим є розмежування грошових потоків на вказані пріоритетні, другорядні та обслуговуючі з метою організації найбільш ефективного режиму функціонування підприємства. Важливою є й ознака розподілу в часі, оскільки при структуруванні

грошових потоків необхідно враховувати вартість грошей у часі що є важливим при управлінні грошовими потоками, що генеруються в довгостроковому періоді.

Однією з найбільш широких є класифікація грошових потоків І.О. Бланка, який виділяє 19 класифікаційних ознак, тому вважаємо за необхідне розглянути дану класифікацію, оскільки вона є найширшою. Детально дана класифікація наведена в додатку А.

Поділ грошових потоків за класифікаційною ознакою законності існування є дещо суперечливим, оскільки є можливим лише з точки зору менеджменту, в обліковій практиці його застосування не є можливим, оскільки сама природа бухгалтерського обліку, згідно з законодавством, передбачає формування правдивої інформації щодо діяльності підприємства.

Науковці Л.О. Лігоненко та Г.В. Ситник додатково виділяють такі ознаки:

відношення до певного інвестиційного проекту (додатковий, ретроспективний);
– ступінь рівномірності грошового потоку з операційної діяльності (мінімально-стабільний компонент позитивного грошового потоку, умовно-стабільний компонент позитивного грошового потоку, варіативний компонент позитивного грошового потоку, умовно-стабільний компонент від’ємного грошового потоку, змінний компонент від’ємного грошового потоку, варіативний компонент від’ємного грошового потоку, екстраординарний компонент від’ємного грошового потоку).[40]

Виділення даних ознак дає змогу аналізувати грошові потоки та управляти ними, з огляду на інвестиційну діяльність підприємства, що є актуальним для будь-якого підприємства, оскільки є складовою його розвитку, та більш глибоко аналізувати грошові потоки від операційної діяльності з точки зору їх рівномірності у розрізі позитивного та від’ємного грошових потоків, акцентуючи увагу на варіативному та стабільному їх компонентах.

М. Циган узагальнив існуючі класифікаційні ознаки грошових потоків на основі проведених досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців в 11 ознак та запропонував доповнити класифікацію грошових потоків за такою ознакою, як

організаційно-правова форма підприємства, виділяючи консолідований грошовий потік та традиційний. У складі консолідованого автор виділяє:

- зовнішній, який відображає рух грошових коштів, що спрямовані на взаємодію з контрагентами;
- внутрішній (трансфертний) потік, який відображає грошові потоки від реалізації товарів або послуг бізнес-одинаціям однієї компанії або взаємопов'язаним компаніям за внутрішньо фірмовими цінами, що відрізняються від ринкових. [68]

На нашу думку, така класифікаційна ознака є більш прийнятною лише для великих та частини середніх підприємств, що звужує її застосування та загальну доцільність.

М.П. Федішин доповнює існуючі класифікації ознакою їх цільової спрямованості, відповідно до якої пропонує виділяти грошовий потік, що спрямований:

- на досягнення тактичних цілей (пов'язаний із підвищенням рівня оборотності коштів, ритмічністю та зниженням ризикованості діяльності, із забезпеченням поточної ліквідності та платоспроможності);
- на досягнення стратегічних цілей (покликаний підвищити ступінь фінансової рівноваги та отримати додатковий прибуток, пов'язаний із формуванням додаткових ресурсів для здійснення фінансових інвестицій). [70]

На нашу думку, у даному розподілі відбувається змішування понять та недоцільне їх розмежування, оскільки часовий горизонт стратегічного управління порівняно значний, а можливості адекватного прогнозування, передбачення та оцінювання грошових потоків підприємства – значно обмежені, до того ж процес управління грошовими потоками, по суті, покликаний забезпечувати фінансову рівновагу та економічну ефективність діяльності на протязі всього часу функціонування підприємства.

С.М. Семенова пропонує класифікувати грошові потоки також з погляду на специфіку діяльності підприємства на прикладі підприємств водного транспорту та виділяє грошові потоки за двома ознаками: залежно від виду перевезень – грошові потоки від вантажного та пасажирського перевезення транспортним флотом; та залежно від виду операцій – грошові потоки від експорту, імпорту,

транзиту і каботажу. [76] Безперечно, класифікація грошових потоків з урахуванням особливостей галузі діяльності підприємства є доцільною та може забезпечити більш ефективне управління грошовими потоками.

Є.М. Заремба, розглядаючи класифікацію грошових потоків за масштабом обслуговування фінансово-господарського процесу, розширює її такими видами грошових потоків:

– грошовий потік за системою, що зобов'язана своєю появою особливим формам об'єднання економічних суб'єктів, які отримали розповсюдження у зв'язку з переходом України до ринкової економіки;

– грошовий потік за сферою діяльності (торгівля, виробництво, заготівлі та ін.) характеризується надходженнями і виплатами грошових коштів, що здійснюються в рамках окремих напрямлень (видів) діяльності, які орієнтовані на потребу ринку і споживача.[64]

На нашу думку, виділення таких додаткових класифікаційних видів не є доцільним із точки зору управління підприємством, оскільки розподіл грошових потоків відповідно до них може бути надто ускладнений та не забезпечить покращання процесу управління грошовими потоками.

Таким чином існує велике різноманіття класифікацій грошових потоків, кожен автор виділяє свої ознаки. Однак, існуючої класифікації не достатньо для різносторонньої характеристики грошових потоків. Тому, ми пропонуємо додати класифікаційну ознаку «за методом розрахунку грошових потоків», відповідно до якої «грошові потоки» поділяються на чисті, традиційні і операційні.

Чистий грошовий потік представляє собою зміну грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні підприємства, за період, що аналізується.

Традиційний потік – це приблизна оцінка надходження грошових коштів від виробничої діяльності. Він визначається припущенням, що надходження коштів можна оцінити, додавши компенсаційні статті витрат до чистого прибутку.

Під операційним потоком розуміється сума фактичних надходжень грошових коштів від операцій за визначений період, при цьому не враховуються фінансові

витрати [4]. Розглянуті класифікаційні ознаки доповнимо тими, котрі ще не згадувались (див. табл 1.1)

Таблиця 1.1

Доповнена класифікація грошових потоків

№	Характеристика	Види грошових потоків	Пояснення виду грошового потоку
1	За суб'єктами	Юридичних осіб	використання класифікаційної ознаки «за суб'єктами» передбачає групування грошових потоків залежно від суб'єкта управління грошовими потоками.
		Фізичних осіб	
		Держави	
		Міждержавні	
		Міжінституційні	
2	За масштабами	Держави	сукупність грошових потоків, які відображають рух грошових коштів по країні в цілому
		Областей	сукупність грошових потоків, які відображають рух грошових коштів за окремими областями
		Регіонів	сукупність грошових потоків, які відображають рух грошових коштів за окремими регіонами
3	За рівнями управління	Макрорівень	сукупність грошових потоків, які формуються на рівні держави
		Мезорівень	сукупність грошових потоків, які формуються на рівні регіонів
		Мікрорівень	сукупність грошових потоків, які формуються на рівні підприємства
4	За каналами руху	Кредитний	розповсюдження грошових коштів за допомогою кредитування. Цей канал можливий між банківськими установами і юридичними та фізичними особами, між НБУ та комерційними банками, між міжнародними організаціями і державою
		Валютний	розповсюдження грошових коштів за допомогою виконання операцій у валюті
		Фінансування	розповсюдження грошових коштів за допомогою безоплатного фінансування. Цей канал можливий між державним бюджетом і місцевими бюджетами (дотації вирівнювання), між державним бюджетом і юридичними та фізичними особами – цей грошовий канал є пересуванням коштів щодо виділення субсидій, субвенцій, дотацій з державного бюджету юридичним та фізичним особам
		Розрахунковий	розповсюдження грошових коштів за допомогою виконання розрахункових операцій
		Інвестиційний	розповсюдження грошових коштів за допомогою інвестування коштів
		Цінних паперів та дорогоцінних металів	розповсюдження грошових коштів за допомогою купівлі цінних паперів та дорогоцінних металів

Розроблено автором на основі [7]

Проте, на нашу думку, не можливо визначити єдину універсальну класифікацію грошових потоків, оскільки не всі підприємства мають «стандартний» набір грошових потоків.

Не всі грошові потоки однакові за своєю значимістю та ступенем впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства, тому для ефективного аналізу діяльності підприємства за грошовими потоками необхідно обирати класифікацію, виходячи зі специфіки такого підприємства.

Грошові потоки підприємства є досить різноплановими та містять велику сукупність різного роду надходжень та видатків грошових коштів, що пов'язано з багатогранністю видів діяльності підприємства. Таким чином, грошовий потік – це динамічний показник, який характеризує постійний рух грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства і пов'язаний з надходженням (вхідні грошові потоки) чи витрачанням (вихідні грошові потоки) грошових коштів та їх цільовою спрямованістю. [9]

Проте, на нашу думку не можливо визначити єдину універсальну класифікацію грошових потоків, оскільки не всі підприємства мають «стандартний» набір грошових потоків.

Ідентифікація сутності грошових потоків підприємства через виділення їх сутнісних характеристик та класифікацію значно уточнює предметну область дослідження і конкретизує категорійно-понятійний апарат для уникнення термінологічних помилок, тому, виконані розробки мають підсилити однозначність розуміння сутності вживаних понять.

1.2 Методичне забезпечення планування грошових потоків підприємства

Найменш досліджуваною проблемою фінансового управління є планування грошових потоків (ПП).

Окремі методологічні, методичні й організаційні аспекти фінансового планування і планування грошових потоків зокрема досліджуються українськими вченими, серед яких І. Бланк, Г. Тарасюк, Т. Бабич, Б. Новіков, А. Поддєрьогін, Г. Крамаренко, О. Чорна, Н. Коротаєва, М. Федішин, А. Чушак-Голобородько, М. Мокрицька та ін., а також такими зарубіжними дослідниками, як: Р. Акофф, Г. Болт, І. Ворст, П. Ревентлоу, А. Поукок, А. Тейлор, Л. Бернстайн, Ченг Ф. Лі, Дж. Фіннерті, Л. Бляхман, І. Герчикова та ін.

Планування грошових потоків (далі ПГП) є складовим елементом внутрішньфірмового фінансового планування на підприємстві, шляхом упровадження якого досягається узгодженість величини очікуваних грошових потоків із потребами фінансового забезпечення окремих господарських операцій суб'єкта господарювання в рамках операційної, інвестиційної та фінансової його діяльності.

Оскільки ПГП полягає у визначенні можливих джерел надходження коштів і напрямків їх витрати, а також тісно пов'язано зі стратегічним плануванням фінансово-господарської діяльності підприємства важливим завданням є здійснення систематичного планування грошових потоків підприємства, яке б сприяло ефективному обертанню коштів на підприємстві.

Таким чином необхідно обрати правильний підхід до планування грошових потоків. Тому, доцільно розглянути вже існуючі підходи до планування грошових потоків. Розглянемо найвдаліші, на нашу думку два визначення.

З позиції Н. Коротаєвої, планування як елемент управління грошовими потоками діяльності підприємств полягає у формуванні стратегічних, тактичних та оперативних планів їх раціонального використання. [5] У даному визначенні наголошується на можливості планування грошових потоків не лише в короткостроковому, а й у довгостроковому періоді, при цьому вказується ще й про важливість правильного застосування такого планування грошових потоків.

За І. Бланком, планування грошових потоків – це процес розробки системи планів і планових показників з формування різних видів цих потоків в операційній, інвестиційній і фінансовій діяльності підприємства в майбутньому періоді [6].

Автор не просто констатує факт планування грошових потоків як процесу, а й наголошує, що цей самий процес планування охоплює не просто розробку планів, а їх взаємопов'язану сукупність відповідно до видів діяльності підприємства. Узагальнивши дані визначення, сформуємо власне:

Планування грошових потоків - це діяльність, спрямована на розробку системи планів та планових показників у коротко- та довгостроковому періодах, з метою забезпечення постійної платоспроможності в ході роботи підприємства.

Для планування ГП підприємства необхідно використовувати такі критерії:

прогнозування та планування руху грошових коштів має здійснюватися на основі системи цільових фінансових показників та коефіцієнтів відповідно до системи цілей та завдань моделі управління грошовими потоками суб'єкта господарювання

вхідна первинна інформація щодо руху грошових коштів від фінансової, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, що використовується моделлю управління грошовими потоками, має бути повною та достовірною

цільові показники прогнозування та планування руху грошових коштів (як і вхідна первинна інформація) повинні бути приведені до співставних одиниць виміру, що забезпечує можливість їх адекватної математичної та аналітичної обробки, а також формування тренду їх зміни

кожен із сукупності фінансових показників та коефіцієнтів, яка використовується моделлю прогнозування та планування грошових потоків з метою фінансово-математичного моделювання цільових параметрів грошових потоків, має бути максимально інформативним

обґрунтування вибору методів статистичного, математичного та аналітичного моделювання з метою адекватної консолідації вхідних первинних інформаційних ресурсів та подальшої ідентифікації на їх основі цільових параметрів моделі і управління грошовими потоками суб'єкта господарювання

формування якісних та кількісних параметрів грошових потоків суб'єкта господарювання у плановому періоді на основі визначення сукупності цільових

фінансових показників як результуючих по відношенню до усталеної сукупності відособлених фінансових показників, які характеризують окремі сторони руху грошових коштів підприємства, що генеруються в результаті здійснення останнім операційної, інвестиційної та фінансової діяльності

забезпечення здатності системи цільових параметрів руху грошових коштів підприємства у плановому періоді до проведення моніторингу, контролю з метою ідентифікації рівня виконання плану, відхилень планових показників та проведення корегування кількісних та якісних параметрів грошових потоків. [7]

Планування грошових потоків забезпечує можливість оцінити стан платоспроможності підприємства протягом планового періоду, та розробити необхідні заходи залучення чи використання грошових потоків підприємства. Контроль за збалансованістю надходження та витрачання грошових потоків на окремі види діяльності має продовжити процес планування з метою забезпечення платоспроможності підприємства в майбутньому.

В розрізі окремих видів діяльності планування грошових потоків носить прогностичний характер і тому повинен виконуватись у кількох варіантах при різних сценаріях внутрішніх та зовнішніх умов діяльності підприємства.

У процесі тактичного планування на основі сформованих стратегічних планів діяльності підприємства визначається цільовий обсяг чистого грошового потоку.

При цьому, на основі визначення «контура» коливання вхідних та вихідних грошових потоків методом екстраполяції, ідентифікації факторів, що спричиняють мінливість грошових потоків, моделювання песимістичного та оптимістичного прогнозів грошових потоків на рік методом Монте-Карло і розробки заходів мінімізації негативного впливу факторів мінливості визначається найбільш вірогідний план руху грошових потоків на рік і розраховується чистий грошовий потік. Наступним етапом визначається рівність цільового та запланованого чистого грошових потоків підприємства. При виконанні даної умови тактичний план приймається до виконання. При відхиленні ж тактичного чистого грошового потоку від цільового виконується пошук резервів досягнення цільового рівня чистого грошового потоку. При

позитивних результатах пошуку тактичний план приймається до виконання. В іншому ж випадку, можлива зміна системи стратегічних планів діяльності підприємства і далі процес повторюється до виконання умови рівності тактичного та цільового чистих грошових потоків.

Окрім того, планування грошових коштів виконують ряд функцій, які поділяють на загальні та спеціальні, вони представлені нижче в табл. 1.2

Таблиця 1.2

Функції планування грошових потоків*

Функції	Особливості реалізації
ЗАГАЛЬНІ	
Розробка політики ПГП підприємства	Реалізація цієї функції можлива з урахуванням загальної мети діяльності та розвитку підприємства, оцінки його внутрішнього потенціалу, відповідного прогнозу змін зовнішнього середовища, після чого формується система завдань та цільових показників ПГП
Формування інформаційної системи ПГП	У процесі реалізації функції визначаються інформаційні потреби для ПГП, формуються джерела залучення інформації – як зовнішні, так і внутрішні
Розробка системи планів та бюджетів	Результатом реалізації є формування планових документів щодо руху грошових потоків з урахуванням факторів впливу, наявного потенціалу підприємства
Контроль за реалізацією управлінських рішень з ПГП	Реалізується через створення відповідної системи контролю за процесом ПГП та своєчасного його коригування
СПЕЦІАЛЬНІ	
ПГП у процесі операційної діяльності	Конкретизується у плануванні грошових потоків, що виникають у процесі операційної діяльності, зокрема доходів, поточних витрат, податкових платежів тощо
ПГП у процесі інвестиційної діяльності	Реалізується в процесі планування грошових потоків від інвестиційної діяльності
ПГП у процесі фінансової діяльності	Реалізується в процесі планування грошових потоків від фінансової діяльності
Збалансування грошових потоків та підвищення ефективності їх використання	У процесі реалізації здійснюється збалансування вхідних та вихідних грошових потоків за їх обсягом з огляду на забезпечення фінансової стійкості та розвитку підприємства

*Розроблено на основі [17]

У процесі загального фінансового планування на підприємстві важливою складовою постає визначення конкретних цільових параметрів його діяльності.

Коректне визначення низки фінансових показників є необхідним елементом процесу планування, оскільки вони кількісно характеризують встановлені цілі фінансово-господарської діяльності та майбутнього розвитку підприємства на ринку. Планування як частина загального управління грошовими потоками прямо пов'язане з встановленими цілями та завданнями діяльності підприємства, а отже, покликане забезпечити їх виконання, зокрема і досягнення цільових показників їх руху.

Тому, враховуючи, що ПГП вписується в систему загального планування на підприємстві, при визначенні поняття планування грошових потоків доцільно включити таку його сутнісну характеристику як спрямованість на розробку та досягнення цільових показників руху грошових потоків, яка акцентує увагу на необхідності врахування кількісних цільових орієнтирів у процесі ПГП підприємства, що є його невід'ємною складовою.[17]

Методика планування включає такі складові:

- планування грошових надходжень за період;
- планування відтоку коштів;
- розрахунок чистого грошового потоку (надлишок +, недостача -);
- визначення загальної потреби в короткостроковому фінансуванні.

Найпоширенішими прогностичними фінансовими документами надходження та витрачання грошових коштів на підприємствах виступають:

- касовий бюджет – план надходження і витрачання грошових коштів, що є однією з основних форм поточного фінансового плану управління грошовими потоками, розробляється на фінансовий рік з помісячною сегментацією;
- платіжний календар – форма поточного фінансового плану управління грошовими потоками, розробляється на короткостроковий період з щоденною сегментацією.

Касовий бюджет є складовою частиною Основного бюджету підприємства й використовує дані бюджетів продажів, закупівель, витрат на оплату праці й ін.

Касовий бюджет дозволяє:

- одержати цілісне подання про сукупну потребу в коштах;
- приймати управлінські рішення про більш раціональне використання коштів;
- аналізувати значні відхилення по статтях бюджету й оцінювати їхній вплив на фінансові показники підприємства;
- вчасно визначити потребу в обсязі й строках залучення позикових коштів.

План надходження та витрачання грошових коштів розробляється на підприємстві в декілька етапів:

На I етапі здійснюється прогнозування надходження та витрачання грошових коштів по операційній діяльності, тому що результативні показники цього плану використовуються при розробці інших його складових.

На II етапі розробляються планові показники надходження та витрачання грошових коштів з інвестиційної діяльності з урахуванням надходження коштів від основної діяльності або від інших джерел фінансування.

На III етапі розраховуються планові показники надходження та витрачання грошових коштів по фінансовій діяльності підприємства з метою забезпечення джерел фінансування для основної й інвестиційної діяльності підприємства.

На IV етапі прогнозуються валові та чисті грошові потоки, а також динаміка залишків грошових коштів по підприємству в цілому.

Платіжний календар дозволяє:

- управляти платоспроможністю підприємства;
- вчасно розробляти заходи щодо запобігання виникнення дефіциту грошових коштів у певні проміжки часу;
- розробляти заходи для ефективного використання тимчасово вільних грошових коштів;
- “діагностувати” фінансовий стан підприємства;
- визначати потребу в обсягах короткострокового кредиту в певні проміжки часу;
- здійснювати контроль за своєчасністю надходження коштів, аналізувати причини відхилення від графіків.[18]

Без фінансового планування, планування грошових потоків якосновної складової системи управління не може бути досягнутий високий рівень управління економікою підприємства, створення і використання системи фінансового планування грошових потоків забезпечуватиме підвищення ефективності, успіх на ринку, розширення та оновлення матеріальної бази, успішне розв'язання соціальних питань, здійснення матеріального стимулювання працівників, реалізацію стратегічних і тактичних цілей підприємств. Використання механізмів фінансового планування дозволить підприємству досягти довгострокових позитивних результатів та зайняти стійке становище на ринку. Від ефективної організації та правильного планування та управління грошовими ресурсами підприємства залежить як його фінансово-економічний стан, так і становище на ринку в сучасних конкурентних умовах.

1.3 Методичне забезпечення оцінки розробленого плану руху грошових потоків підприємства

Як основний об'єкт фінансового управління на підприємстві грошові кошти, грошові потоки, плани щодо управління грошовими потоками в коротко- та довгостроковому періодах підлягають систематичному аналізу, який базується на методології фінансового менеджменту та економічного аналізу.

Необхідність аналізу в системі планування та управління грошовими потоками визначено об'єктивними факторами фінансово-господарської діяльності підприємства.

Ознайомившись із працями відомих дослідників, зазначимо, що методика аналізу грошових потоків знаходиться у стадії свого формування.

У роботах професора І.О. Бланка представлено найбільш послідовний та аналітично цілісний методичний підхід. Згідно з викладеною концепцією, аналіз грошових потоків підприємства доцільно проводити за такими етапами роботи, як: вивчення динаміки обсягу формування позитивного грошового потоку, оцінка обсягу формування від'ємного грошового потоку, дослідження збалансованості

грошових потоків, вивчення синхронності грошових потоків та оцінка ефективності грошових потоків. Дана методика забезпечує комплексне вивчення характеристик грошових потоків у процесі аналізу [6]

Доповнюючи та розвиваючи наявні методичні підходи, Г.В. Ситник та Л.О. Лігоненко стверджують, що аналіз грошових потоків передбачає проведення таких етапів дослідження:

- 1) аналіз обсягу та динаміки грошових потоків;
- 2) аналіз джерел формування грошових коштів;
- 3) аналіз напрямів використання грошових коштів: оцінка структури вихідного грошового потоку за видами діяльності та ранжирування окремих напрямів використання;
- 4) аналіз рівномірності грошових потоків;
- 5) аналіз збалансованості грошових потоків;
- 6) аналіз синхронності грошових потоків;
- 7) аналіз ліквідності грошових потоків;
- 8) аналіз факторів, що визначають стан грошових потоків;
- 9) аналіз ефективності управління грошовими потоками [40].

На основі фінансової звітності та звіту про рух грошових коштів для дослідження грошових потоків можуть бути використані етапи, які повинна включати методика аналізу грошових коштів.

Етап I. Горизонтальний аналіз грошових потоків, який полягає у визначенні динаміки обсягу чистого грошового потоку підприємства в розрізі окремих джерел. Метою є визначення загальних обсягів грошових потоків, основних тенденцій та пропорцій їх розвитку.

Етап II. Вертикальний аналіз грошових потоків, який полягає у визначенні структури надходжень та видатків грошових коштів за видами діяльності та чистого руху коштів. Метою проведення аналізу є визначення значимості надходжень, видатків та чистого руху коштів за видами діяльності у грошовому забезпеченні функціонування підприємства.

Етап III. Аналіз рівномірності розподілу грошових потоків протягом року. Метою проведення аналізу є ідентифікація й оцінка грошових потоків за ступенем регулярності здійснення, наявності та причин затримок у надходженні грошових коштів та відкладенні запланованих видатків.

Етап IV. Аналіз збалансованості грошових потоків. Метою проведення аналізу є оцінка ступеня динамічної платоспроможності підприємства, його фінансової рівноваги та можливості забезпечення стійкого економічного зростання.

Етап V. Коефіцієнтний аналіз рівня ефективності використання грошових потоків підприємства. Метою є вивчення динаміки різних коефіцієнтів, що дає змогу встановити позитивні та негативні тенденції, які відбивають якість управління грошовими потоками організації, а також розробити необхідні заходи для внесення відповідних корективів щодо оптимізації управлінських рішень у процесі здійснення господарської діяльності

На нашу ж думку першочерговим етапом аналізу є попередня оцінка результатів діяльності підприємства, що містить оцінку ліквідності балансу: порівняння активів за ступенем зниження ліквідності із зобов'язаннями за терміном погашення (в порядку зростання термінів сплати); обсягу виручки від реалізації, витрат, до яких належить також амортизація, прибутку/ збитку від діяльності та інших показників, що формують грошові потоки на підприємстві.

Другим етапом аналізу грошових потоків є дослідження обсягу та структури грошових потоків за видами діяльності та проведення аналізу формування валових грошових потоків (сукупного надходження та сукупного вибуття (витрачання) грошових коштів, чистого грошового потоку, оцінка готівкової та безготівкової їх форми, в тому числі – за видами валюти, аналіз внутрішніх та зовнішніх грошових потоків та оцінка їх збалансованості.

У результаті розрахунку запропонованих показників можна з'ясувати причини додатного/від'ємного грошового потоку: чи спостерігалось надходження за рахунок короткострокових зобов'язань, які потрібно буде погасити в майбутньому; чи за рахунок зростання акціонерного капіталу через додаткову емісію акцій; чи за рахунок здійснення продажу майна, скорочення запасів

матеріальних цінностей, незавершеного виробництва, готової продукції на складі і товарів; чи причини від'ємного грошового потоку через зниження показників оборотності активів; зростання абсолютних значень запасів, дебіторської заборгованості; зростання витрат на реалізацію товарів через збільшення обсягу їх продажу, сплати податків та зборів, заборгованості з оплати праці працівникам підприємства та ін.

Такий запропонований поетапний аналіз грошових потоків надасть інформацію для оцінки діяльності підприємств у минулому, теперішньому часі, а також слугуватиме основою для ефективного планування і прогнозування грошових потоків на майбутнє. Заслуговує особливої уваги проведення коефіцієнтного аналізу грошових потоків, результати якого дають можливість оцінити стан формування для планування потреби у грошових потоках на підприємствах та виявити резерви оптимізації грошових потоків для цілей їх планування.

Результати коефіцієнтного аналізу грошових потоків підприємства за певні проміжки часу є базою для визначення ефективності і якості планування грошових потоків підприємства, а отже, значущість коефіцієнтного аналізу грошових потоків з метою їх планування набуває ще більш чітко вираженого характеру. Проведення аналізу в такій послідовності дозволить оцінити стан формування грошових потоків, рівень достатності для досягнення цілей планування, з'ясувати типові проблеми, які виникають у процесі невмілої організації руху грошових потоків, та використати розрахунки для виявлення резервів оптимізації і підвищення ефективності тактичного планування грошових потоків підприємств.[10]

Для того, щоб наочно продемонструвати вище перелічені етапи, нами була розроблена структурно-логічна схема алгоритму аналізу грошових потоків, яка представлена на рис.1.2. На ньому можна побачити процес аналізу грошових потоків, який відповідно до вищеподаного підходу відбувається на протязі чотирьох етапів та проходить аналіз різних показників та коефіцієнтів. Заключними елементами даного аналізу являється процес планування грошових потоків та оцінка ефективності планування грошових потоків підприємства.

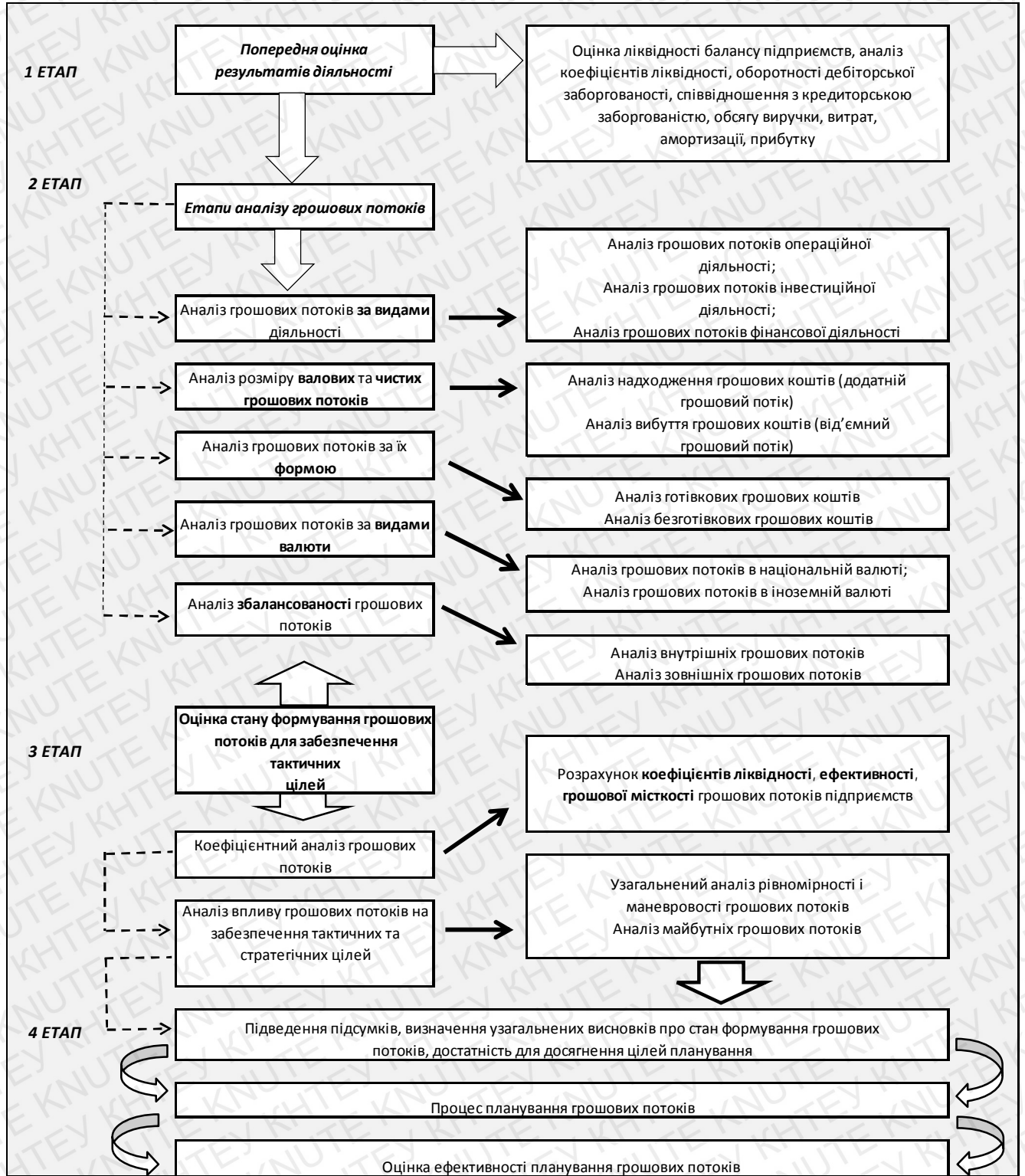

Рис. 1. 2Алгоритм аналізу грошових потоків[Розроблено автором]

У наукових розробках вітчизняних і зарубіжних учених напрацьований потужний методичний базис діагностики й аналізу грошових потоків.

Основні показники, котрі найбільш відповідають специфіці формування, руху, трансформації і використання грошових потоків підприємств подані в табл. 1.4

Таблиця 1.3

Основні показники, які використовуються під час аналізу грошових потоків[30]

<i>Показник</i>	<i>Алгоритм розрахунку та умовні позначення</i>
Достатність чистого грошового потоку	
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку (Кдост)	$Кдост = ЧГП / (ПК + З + Д)$, де ЧГП – сума чистого гр. потоку підп-ва за період, що аналізується, тис. грн; ПК – сума погашення довго-, короткострокових кредитів, тис. грн; З – приріст виробничих запасів, тис. грн; Д – сума виплачених дивідендів, тис. грн
Рівномірність та синхронність формування грошового потоку	
Коефіцієнт ліквідності (Клікв) грошового потоку	$Клікв = ПГП / НГП$, де ПГП – сума валового вхідного гр. потоку, тис. грн.; НГП – сума валового вихідного гр. потоку, тис. грн.
Ефективність грошових потоків	
Коефіцієнт ефективності (Кефект)	$Кефект = ЧГП / НГП$
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку (Креінв)	$Креінв = (ЧГП - Д) / (PI + \Phi I)$, де PI – сума приросту реальних інвестицій під-ва за аналізований період, тис. грн; ΦI – сума приросту довгострокових фінансових інвестицій під-ва, тис. грн
Коефіцієнт обслуговування боргу (Кобсл)	$Кобсл = ПК / ЧГП_{опер}$, де ЧГП _{опер} – чистий грошовий потік від операційної діяльності
Тривалість фінансового циклу (ФЦ)	$ФЦ = Пз + Пдз - Пкз$, де Пз – період обороту запасів, днів; Пдз (кз) – період обороту дебітор(кредит) заборгованості.

Окрім того, аналізуючи грошові потоки будь-якого підприємства, структуровані в розрізі різних видів діяльності, потрібно мати на увазі наступне:

1. Величина грошового потоку від операційної діяльності в динаміці в фінансовій звітності повинна наводитися з такими показниками як приріст/ зниження доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) і прибутку. Темп приросту грошового потоку від операційної діяльності характеризує масштаби зростання фінансового потенціалу підприємства та рівень доходності, досягнутий за минулі звітні періоди, що дозволяє зробити висновки про тенденції подальшого розвитку підприємства. З іншого боку, грошовий потік від операційної діяльності є індикатором ділової активності підприємства та його здатності погашати свої зобов'язання.

Аналіз грошового потоку від інвестиційної діяльності дозволяє прослідкувати інвестиційну політику підприємства, і виявити розмір тих інвестицій, які в майбутньому викличуть надходження або витрачання грошових коштів. Крім того, визначається надходження ліквідних коштів за рахунок скорочення інвестицій, вивільнення фінансових коштів, заморожених в окремих видах майна.

Окремий розгляд показників фінансової діяльності дає можливість не тільки проаналізувати фінансову політику, фінансові можливості підприємства, але й спрогнозувати майбутні дивіденди власників капіталу [13].

При прямому способі грошовий потік розраховують як різницю між надходженням грошових коштів та витратами, пов'язаними з їх виплатою.

Перевагою прямого способу є те, що він дозволяє оцінити загальні суми надходження і витрачання грошових коштів підприємства, виявити ті статті, які формують найбільші надходження і витрачання грошових коштів у розрізі трьох видів діяльності. Інформація, отримана при використанні прямого методу, використовується для прогнозування грошових потоків.

Аналіз структури позитивного грошового потоку здійснюється за кожним джерелом надходження грошових коштів, відповідно негативного потоку за напрямками використання.

Процес розрахунку грошового потоку за допомогою прямого способу продемонстровано на рис.1.3

Рис 1.3Прямий спосіб визначення грошового потоку [12]

Непрямий спосіб базується на основному положенні бухгалтерського обліку, що активи повинні дорівнювати сумі зобов'язань і власного капіталу (складовою якого є прибуток), і полягає у коригуванні суми прибутку на величину зміни поточних активів, зобов'язань та інших балансових рахунків.

Перевагою непрямого способу є те, що він дозволяє провести оцінку грошових потоків лише на основі звітності та пов'язати отриманий фінансовий результат і зміни грошових коштів за період, а також здійснити розрахунок показників зміни грошових коштів від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності, практично не використовуючи дані аналітичного обліку.

Для виявлення причин відхилення залишку грошових коштів (чистого залишку грошових коштів) від чистого фінансового результату, отриманих підприємством за один і той же період часу, важливо аналізувати не тільки грошові потоки як такі, але й їх взаємозв'язок з фінансовим результатом, що залишається у розпорядженні підприємства.

Процес розрахунку грошового потоку за непрямим методом представлено на рис.1.4., де можна побачити задіяні в даному розрахунку елементи.

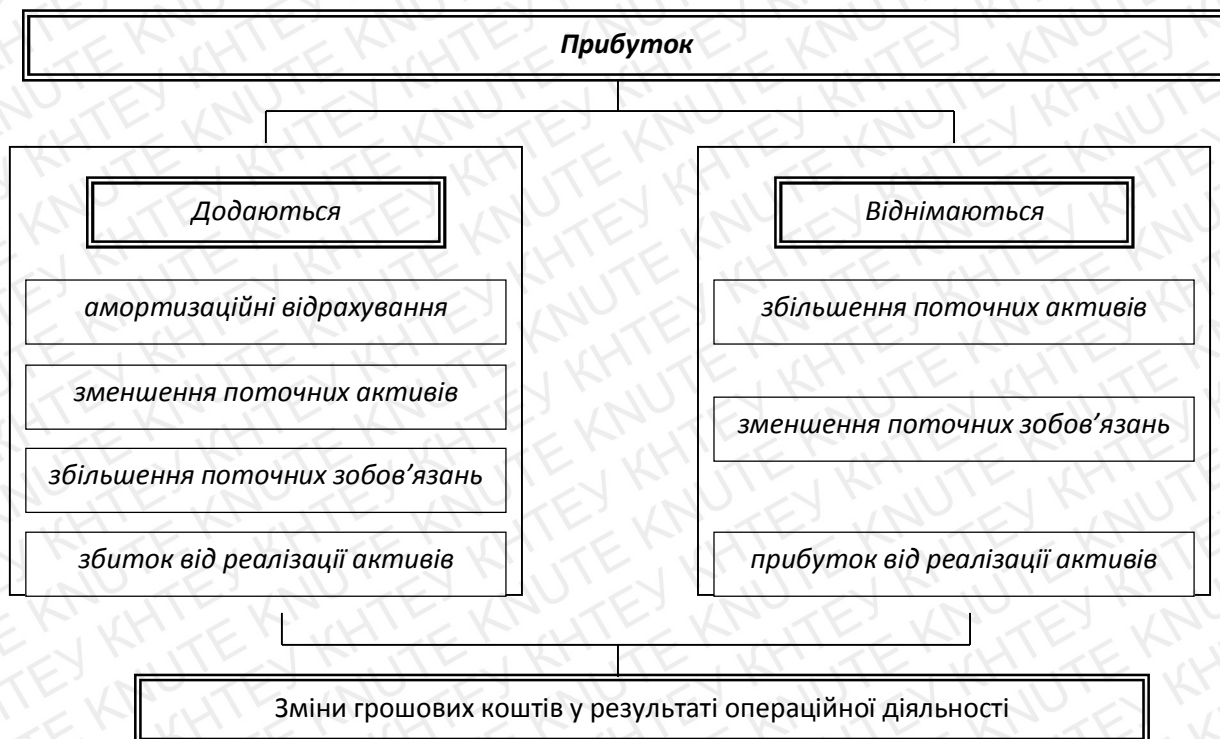

Рис. 1.4 Непрямий спосіб визначення потоку грошових коштів

Аналіз плану руху грошових коштів за прямим способом показує, що на рух грошових коштів підприємства та їх залишок впливають прямі та непрямі фактори. Під прямим розуміють фактори, дія яких безпосередньо відбивається на грошових потоках підприємства та викликає пропорційну зміну обсягу надходження грошових коштів та обсягу їх виплат.

Непрямі фактори, виражені показниками, сформованими за принципом нарахування. Показники, що відображають непрямі фактори, визначають прибуток (збиток) до оподаткування. Тому вони впливають на грошові потоки підприємства через податок на прибуток, збільшуючи або зменшуючи перерахування до бюджету. Дія непрямих факторів викликає непропорційну зміну грошових потоків підприємства.

Щоб комплексно дослідити дію прямих і непрямих факторів на рух грошових коштів підприємства та їх залишок, необхідно скористатись формулою[30]:

$$\begin{aligned}
Z_K = & \Pi_3 + D_{\text{ПН}} - B_{\text{НГ}} - ДЗ_{\text{Д}} + B_1 + A_0 + Ц_{\text{Н}} + K_0 + Д + I_{\text{Н}} - O_{\text{T}} - B_{\text{Ф}} - B_{\text{Б}} - \\
& (D_{\text{ПН}} - C - B_{\text{А}} + Ц_{\text{П}} + D_{\text{Д}} + O_{\text{Д}} + Ц_{\text{П}} - O_{\text{В}} + H_{\text{Д}} - H_{\text{В}} + \text{відх.}) \times C_{\text{ТК}} + \\
& + K_{\text{ЗП}} - B_{\text{Б1}} - A_{\text{В}} - \Phi - D_{\text{В}} - K_{\text{В}} - P_1
\end{aligned} \tag{1.1}$$

Як видно з формули 1.1, фактори, виражені показниками "Виручка від продажу продукції, товарів, робіт та послуг, нарахована" ($B_{\text{ПН}}$), "Виручка, отримана в результаті виконання зобов'язань негрошовими засобами" ($B_{\text{НГ}}$) та "Приріст (зменшення) дебіторської заборгованості, пов'язаними з доходами" ($ДЗ_{\text{Д}}$), мають специфічні риси. Вони відбиваються на грошових потоках підприємства і прямо, і непрямо. Зміна виручки, нарахованої від продажу продукції, товарів, робіт і послуг та отриманої у результаті виконання зобов'язань негрошовими засобами, та зміна приросту (зменшення) дебіторської заборгованості щодо доходів прямо впливає на рух грошових коштів, так як визначає обсяг виручки від продажу продукції, товарів, робіт і послуг, отриманої грошовими коштами.

Перераховані фактори непрямо впливають на грошові потоки підприємства тому, що нарахована виручка від продажу продукції, товарів, робіт і послуг визначає прибуток (збиток) до оподаткування. Виручка, отримана в результаті виконання зобов'язань негрошовими засобами, та приріст (зменшення) дебіторської заборгованості щодо доходів є її складовими.

Таким чином, в першому розділі було досліджено та проаналізовано підходи науковців до визначення сутності грошових потоків, а також їх класифікації. Після чого було запропоновано власне трактування грошового потоку та доповнено класифікацію, за тими ознаками, котрі не згадувались в досліджених нами працях.

Крім того, було визначено методичне забезпечення аналізу та оцінки планування грошових потоків підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ДП «КК «РОШЕН»»

2.1 Аналіз динаміки та структури грошових потоків підприємства

Розглянемо рух грошових коштів за операційною діяльністю у 2015-2017 роках.

Об'єктами аналізу грошових потоків на підприємстві ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» є різні види грошових потоків. Проведемо горизонтальний аналіз грошових потоків досліджуваного підприємства. Проведемо аналіз звіту про рух грошових коштів досліджуваного підприємства (див. звітність у додатках). Проаналізуємо вхідні грошові потоки від операційної діяльності для досліджуваного підприємства (табл 2.1).

Таблиця 2.1

Вхідні грошові потоки від операційної діяльності ДП «КК «Рошен» у 2015-2017 рр., тис.грн

Назва показника	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %	Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	308919	305577	341066	-3342	-1,08	35489	11,61
Цільового фінансування	1209	1510	2195	301	24,90	685	45,36
Надходження від отримання субсидій, дотацій	0	0	52	0		52	
Надходження від повернення авансів	440	441	1049	1	0,23	608	137,87
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	0	0	172	0		172	
Надходження від операційної оренди	9875	9402	20172	-473	-4,79	10770	114,55

Продовження Табл.2.1

Надходження від отримання роялті, авторських винагород	2000	0	0	-2000	-100,00	0	
Інші надходження	1870	669	924	-1201	-64,22	255	38,12
Всього	324313	317599	365630	-6714	-2,07	48031	15,12

Таким чином, з даних таблиці 2.1 бачимо, що надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) мають позитивну динаміку, у 2017 році даний показник збільшився на 11,61%. Крім того, загалом вхідні грошові потоки збільшилися у 2017 році на 15,12%, що вказує на відновлення темпів зростання вихідних грошових потоків досліджуваного підприємства. Вихідні грошові потоки можна представити у вигляді таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Вихідні грошові потоки від операційної діяльності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр., тис. грн.

Назва показника	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %	Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %
Витрати на оплату товарів (робіт, послуг)	174464	163774	98321	-10690	-6,13	-65453	-39,97
Витрати на оплату праці	88107	78713	99246	-9394	-10,66	20533	26,09
Витрати на оплату відрахувань на соціальні заходи	32943	22376	28258	-10567	-32,08	5882	26,29
Витрати на оплату зобов'язань з податку на прибуток	9532	11853	3385	2321	24,35	-8468	-71,44
Витрати на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	52070	34041	17853	-18029	-34,62	-16188	-47,55

Продовження Табл.2.2

Витрати на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	21298	22900	28598	1602	7,52	5698	24,88
Витрати на оплату повернення авансів	2890	2734	0	-156	-5,40	-2734	-100,00
Інші витрати	0	927	0	927		-927	-100,00
Всього	381304	337318	275661	-43986	-11,54	-61657	-18,28

Витрати коштів мають негативну динаміку, за винятком витрачання на оплату праці. Дана стаття у 2017 році збільшилася на 26,09%. Все це забезпечило зменшення чистого грошового потоку від операційної діяльності на 19,85% у 2016 році. Для наочності дані таблиці покажемо у вигляді діаграми (рис. 2.1).

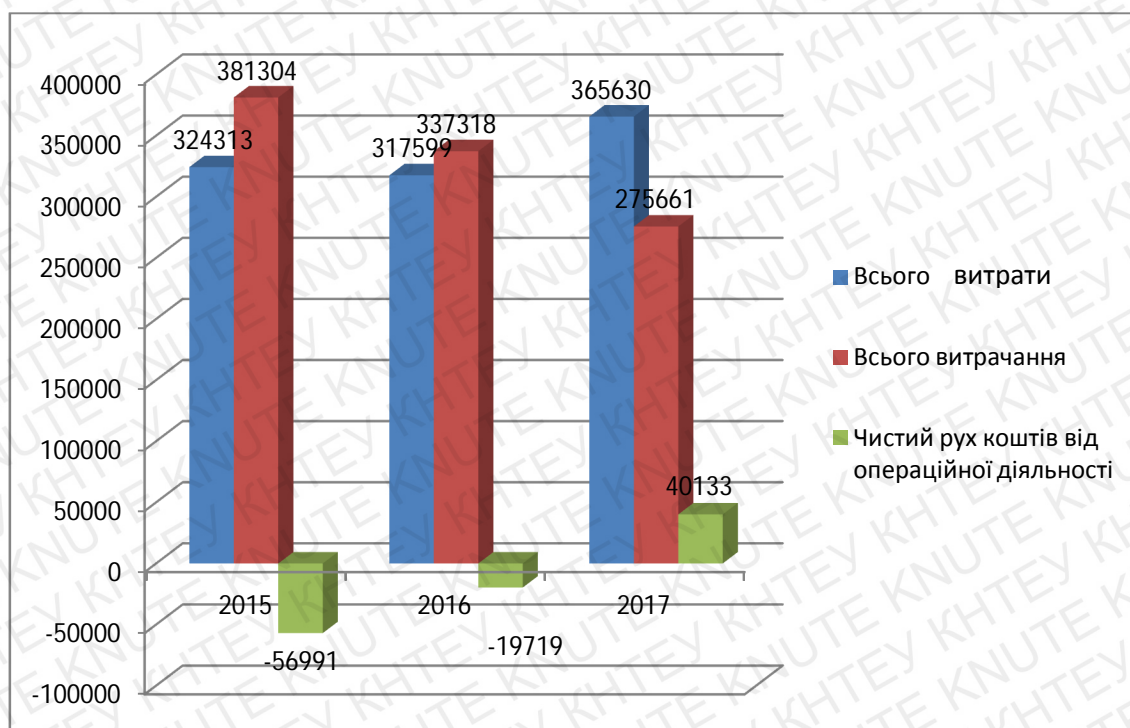

Рис. 2.1. Грошові кошти від операційної діяльності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр., тис. грн.

Структура надходжень у результаті операційної діяльності має такий вигляд (табл 2.3).

Таблиця 2.3

**Структура вхідних грошових потоків від операційної діяльності
ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр., %**

Назва показника	2015	2016	2017	Питома вага 2015, %	Питома вага 2016, %	Питома вага 2017, %
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	308919	305577	341066	95,25	96,21	93,28
Цільового фінансування	1209	1510	2195	0,37	0,48	0,60
Надходження від отримання субсидій, дотацій	0	0	52	0,00	0,00	0,01
Надходження від повернення авансів	440	441	1049	0,14	0,14	0,29
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	0	0	172	0,00	0,00	0,05
Надходження від операційної оренди	9875	9402	20172	3,04	2,96	5,52
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	2000	0	0	0,62	0,00	0,00
Інші надходження	1870	669	924	0,58	0,21	0,25
Всього	324313	317599	365630	100,00	100,00	100,00

В структурі надходжень протягом 2015-2017 років є надходження за реалізацію товарів.

Структура витрат у результаті операційної діяльності має такий вигляд (табл. 2.4)

Таблиця 2.4

Структура вихідних грошових потоків від операційної діяльності ДП «КК «Рошен»» у 2015-2017 рр.,%

Назва показника	2015	2016	2017	Питома вага 2015, %	Питома вага 2016, %	Питома вага 2017, %
Витрати на оплату товарів (робіт, послуг)	174464	163774	98321	45,75	48,55	35,67

Продовження Табл.2.4

Витрати на оплату праці	88107	78713	99246	23,11	23,33	36,00
-------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Витрати на оплату відрахувань на соціальні заходи	32943	22376	28258	8,64	6,63	10,25
Витрати на оплату зобов'язань з податку на прибуток	9532	11853	3385	2,50	3,51	1,23
Витрати на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	52070	34041	17853	13,66	10,09	6,48
Витрати на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	21298	22900	28598	5,59	6,79	10,37
Витрати на оплату повернення авансів	2890	2734	0	0,76	0,81	0,00
Інші витрати	0	927	0	0,00	0,27	0,00
Всього	381304	337318	275661	100,00	100,00	100,00

У структурі витрат на здійснення операційної діяльності найбільшу питому вагу протягом аналізованого періоду займають витрачання на оплату товарів, робіт, послуг 45,75% у 2015 році, 48,55% у 2016 році та 35,67% у 2017 році, при цьому вони мають тенденцію до збільшення, відповідно зростають і витрачання на соціальні заходи досліджуваного підприємства, також зростають витрачання на оплату податків, проте їх питома вага коливається в межах 3%.

Порівнюючи вхідні та вихідні грошові потоки досліджуваного підприємства необхідно проаналізувати чистий грошовий потік. Покажемо динаміку чистого руху грошових потоків від операційної діяльності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» (рис. 2.2).

З рисунка бачимо, що чистий рух грошових потоків від операційної діяльності має позитивну динаміку. У 2015 році його значення складає -56991 тис. грн., у 2016 – -19719 тис. грн., у 2017 – 40133 тис. грн.

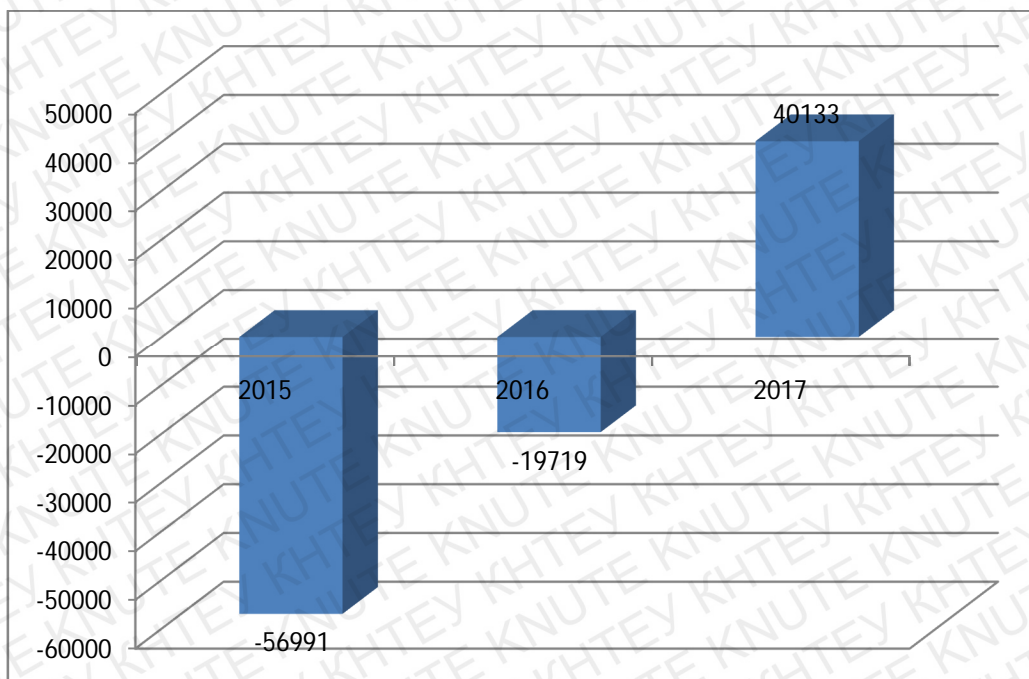

Рис. 2.2. Динаміка чистого руху грошових потоків від операційної діяльності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр., тис. грн.

Проаналізуємо рух коштів у результаті інвестиційної діяльності (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники динаміки грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр., тис. грн.

Назва показника	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %	Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %
Надходження від реалізації необоротних активів	60614	42154	13071	-18460	-30,46	-29083	-68,99
Надходження від погашення позик	64	0	0	-64	-100,00	0	
Витрачання на придбання необоротних активів	3515	22525	52016	19010	540,83	29491	130,93
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	57163	19629	-38945	-37534	-65,66	-58574	-298,41

Надходження від продажу необоротних активів значно зменшилися у 2017 році і склали 13071 тис. грн. Підприємство також придбало основні засоби та модернізувало виробництво. Отже, з таблиці 2.10 можна побачити, що підприємство не веде активної інвестиційної діяльності. Протягом аналізованого періоду підприємство в основному придбало та реалізовувало необоротні активи. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» протягом аналізованого періоду має тенденцію до зменшення, та у 2017 році має від'ємне значення, що вказує на те, що інвестиційна діяльність не є прерогативою для досліджуваного підприємства (рис. 2.3).

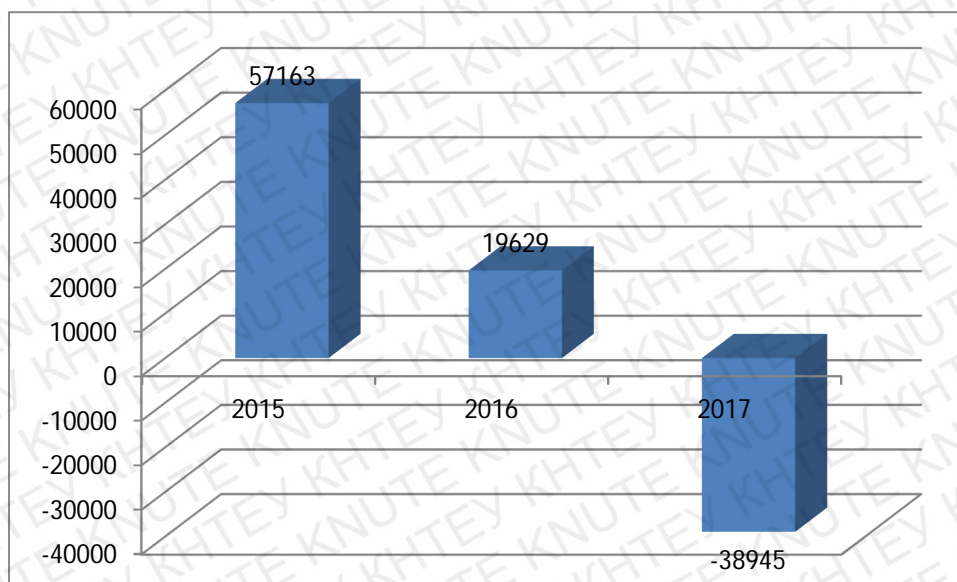

Рис. 2.3. Динаміка чистого руху грошових потоків від інвестиційної діяльності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» 2015-2017 рр., тис. грн.

Таким чином, з аналізу грошових потоків від інвестиційної діяльності можна побачити, що підприємство витратило значну суму коштів на придбання необоротних активів, при цьому надходження від необоротних активів та від фінансових інвестицій були мінімальними, що є цілком природнім для виробничого підприємства, яким є досліджуване. Далі варто проаналізувати рух коштів від фінансової діяльності досліджуваного підприємства (див. табл. 2.6.)

Таблиця 2.6

**Показники динаміки грошових коштів у результаті фінансової діяльності ДП
«Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр., тис. грн.**

Назва показника	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %	Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, у, %
Отримання позик	1152	928	1717,2	-224	-19,44	789,2	85,04
Інші надходження	51	122	154	71	139,22	32	26,23
Погашення позик	824	841	926	17	2,06	85	10,11
Витрачання на сплату відсотків	201	281	314	80	39,80	33	11,74
Інші платежі	32	0	0	-32	-100,00	0	
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	146	-72	631,2	-218	-149,32	703,2	-976,67

Отже, лише у 2015 та 2017 році досліджуване підприємство мало позитивний чистий грошовий потік від фінансової діяльності, у 2016 році він складав від'ємне значення. Наступним кроком підсумуємо аналіз грошових потоків досліджуваного підприємства у вигляді табл 2.7.

Таблиця 2.7

**Показники грошових потоків ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у
2015-2017 рр., тис. грн.**

Назва показника	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %	Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %
Чистий рух грошових коштів за звітний період	318	-162	1819,2	-480	-150,94	1981,2	-1222,96
Залишок коштів на початок року	28	351	189	323	1153,57	-162	-46,15
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	5	0	0	-5	-100,00	0	
Залишок коштів на кінець року	351	189	2008,2	-162	-46,15	1819,2	962,54

За даними звіту про рух грошових коштів досліджуваного підприємства можемо побачити, що чистий рух коштів у 2016 році зменшився на 150,94%, залишок коштів на початок року збільшився, а залишок коштів на кінець періоду має тенденцію до зменшення протягом 2016 року.

Покажемо динаміку чистого руху грошових потоків у вигляді діаграми (рис. 2.4).

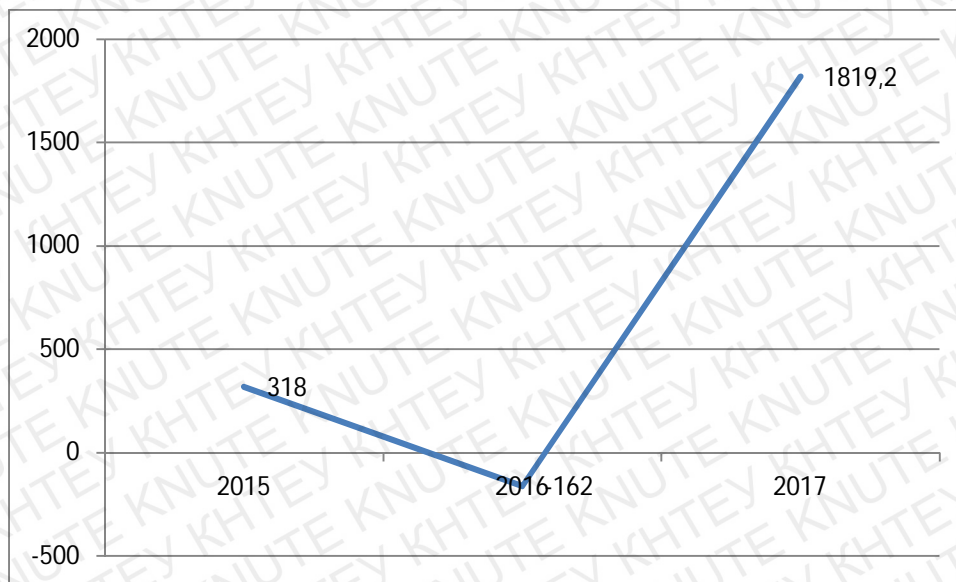

Рис. 2.4. Динаміка чистого руху грошових потоків ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2013 – 2015 рр., тис. грн.

Отже, протягом аналізованого періоду спостерігається збільшення обсягу чистого грошового потоку досліджуваного підприємства. В основному таке збільшення чистого грошового потоку відбулося за рахунок зниження активності в сфері фінансової та інвестиційної діяльності досліджуваного підприємства.

Таким чином, у підсумку варто зазначити, що на досліджуваному підприємстві чистий грошовий потік має позитивну динаміку за рахунок ефективного здійснення операційної діяльності. Структура грошових потоків є цілком стандартної для виробничого підприємства, а саме переважають потоки від операційної діяльності, інвестиційна діяльність представлена придбанням необоротних активів, а фінансова діяльність – надходженням та погашенням позик.

2.2 Аналіз показників ефективності та результативності грошових потоків підприємства

Проаналізуємо платоспроможність та ліквідність грошових потоків досліджуваного підприємства, для цього порахуємо вихідні дані, котрі дадуть змогу визначити необхідні коефіцієнти. Необхідні дані для подальших розрахунків наведені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Вихідні дані для аналізу платоспроможності та ліквідності грошових потоків ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр., тис. грн

Назва показника	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %	Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	-56991	-162	1819,2	56829	-99,72	1981,2	-1222,96
Поточні зобов'язання на кінець року	130994	86910	51999	-44084	-33,65	-34911	-40,17
Сума сплачених відсотків	201	281	314	80	39,80	33	11,74
Сплачені податки на прибуток	9532	11853	3385	2321	24,35	-8468	-71,44
Сума сплачених відсотків по зобов'язанням (інші платежі)	0	927	0	927	0	-927	-100,00
Дивіденди	0	0	0	0	0	0	0
Вхідний грошовий потік	386194	360803	380572,2	-25391	-6,57	19769,2	5,48
Вихідний грошовий потік	385876	360965	328917	-24911	-6,46	-32048	-8,88

Чистий грошовий потік від операційної діяльності з 2015 року вийшов в додатне значення, тобто підприємство мало внутрішнє джерело фінансування в 2017 році, що говорить про позитивну тенденцію, оскільки з від'ємного значення в 2015 році, показник суттєво покращився за два роки.

Вхідний грошовий потік перевищував вихідний на початку розглядуваного періоду та в кінці, відповідно в 2015 та 2017 роках, що свідчить про перекриття надходженнями підприємства його витрат.

З вихідних показників необхідних для подальших розрахунків перейдемо безпосередньо до аналізу коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності грошових потоків, які подані в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності грошових потоків ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр.,%

Найменування показника	Формула розрахунку	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення	
					2016/ 2015	2017/ 2016
Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності	відношення чистого грошового потоку від операційної діяльності до поточних зобов'язань	-0,44	0,57	0,38	1,01	-0,19
Коефіцієнт грошового покриття виплат по відсотках	сума величини чистого грошового потоку від операційної діяльності, сплачених відсотків та сплачених податків до суми сплачених відсотків по довгострокових та короткострокових зобов'язаннях.		12,91		12,91	-12,91
Коефіцієнт грошового покриття короткострокових боргів	відношення величини чистого грошового потоку від операційної діяльності, зменшена на суму дивідендів до суми короткострокових зобов'язань	-0,44	0,00	0,03	0,43	0,04
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	Відношення вхідних грошових потоків до абсолютної величини вихідних грошових потоків	1,00	1,00	1,16	0,00	0,16

Проілюструємо дані розрахунки за допомогою діаграми (рис.2.5), яка наочно покаже як змінювались вище розраховані коефіцієнти на протязі трьох років.

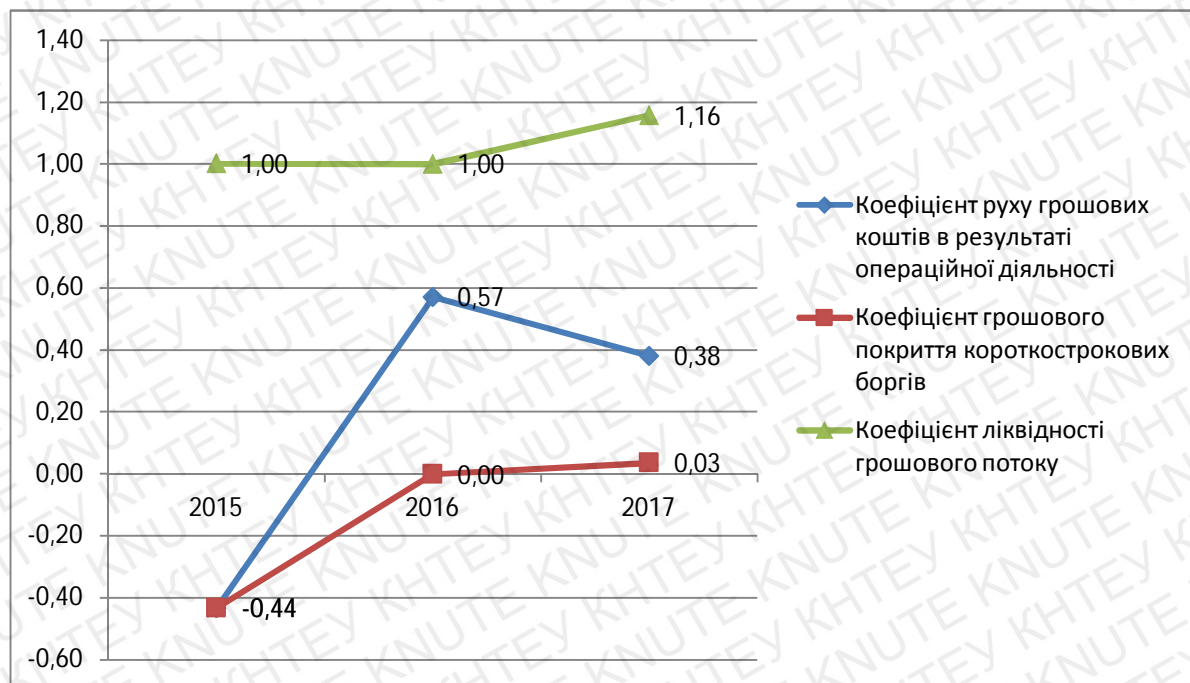

Рис. 2.5. Діаграма коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності грошових потоків ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр.

Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності показує здатність підприємства генерувати ресурси в процесі своєї операційної діяльності для виконання поточних зобов'язань. Базою для оцінки цього показника є його порівняння з показниками аналогічних компаній, що належать до тієї ж галузі економіки.

Отже, ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» генерує ресурси в розмірі 57% від поточних зобов'язань на кінець 2016 року, 38% - на кінець 2017 року, та відчуває нестачу фінансових ресурсів у розмірі 44% на кінець 2015 року, тобто неможливо покриття поточних зобов'язань при генеруванні грошового потоку такими темпами.

Коефіцієнт грошового покриття виплат по відсотках показує, чи достатньо грошових коштів генерує підприємство в процесі своєї операційної діяльності для виплати відсотків по довгострокових та короткострокових зобов'язаннях.

Даний коефіцієнт показує, що ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» в змозі генерувати грошові кошти для покриття виплат відсотків за 2016 рік.

Коефіцієнт грошового покриття оцінює здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання, у 2015 році ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» мало нестачу у 44% на покриття зобов'язань, а у 2017 році підприємство має 3% покриття поточних зобов'язань.

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку збільшується щорічно, та показує здатність до підвищення платоспроможності підприємства.

Розрахуємо коефіцієнти достатності та ефективності грошових потоків, представивши результати в табл.2.10.

Таблиця 2.10

Коефіцієнт ефективності та достатності грошових потоків

Коефіцієнт	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення 2016/2015	Абсолютне відхилення 2017/2016
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	4,29	1,16	3,14	-3,13	1,99
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	0,20	0,05	0,11	-0,15	0,06

Коефіцієнт ефективності грошових потоків був розрахований шляхом ділення Чистого грошового потоку на вихідний грошовий потік. Відповідно до нормативних значень, коефіцієнт ефективності грошових потоків > 1 , свідчить про стійкий стан підприємства, $K > 0,5$ говорить про нормальний стан, та $K > 0$ – про кризовий стан підприємства. Обрахунок даного коефіцієнту представлено в таблиці 2.10, дані якої свідчать про стійкий стан підприємства на протязі досліджуваного періоду.

Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку підприємства в періоді показує чи достатньо у підприємства коштів, щоб погасити суму основного боргу та суму визначених дивідендів.

Варто зазначити, що рух грошових коштів найбільше впливає на показники ділової активності досліджуваного підприємства. Цей вплив можна показати у вигляді графіка (рис. 2.6).

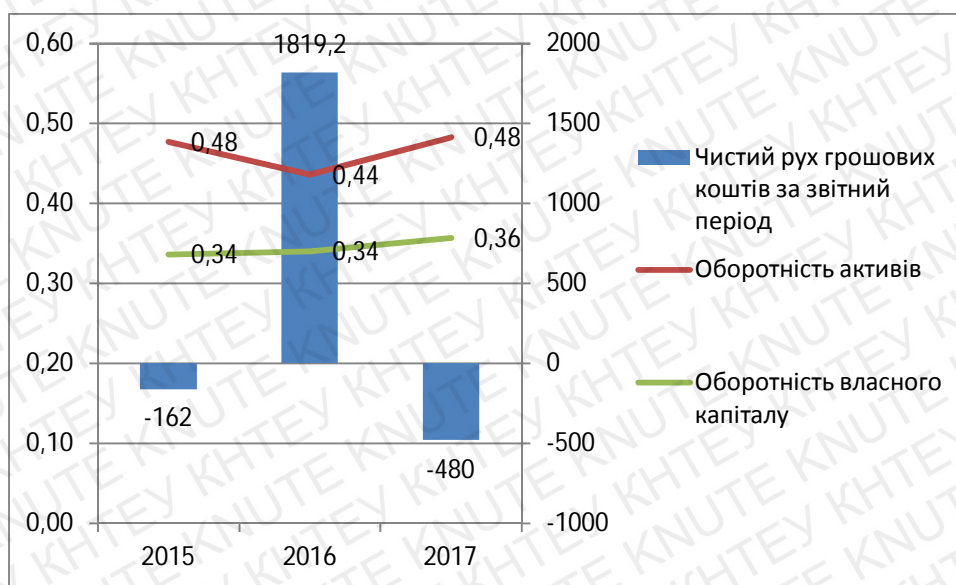

Рис. 2.6. Вплив чистого руху грошових коштів на показники ділової активності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр.

Таким чином, бачимо, що різке зниження чистого грошового потоку досліджуваного підприємства у 2017 році не призвело до погіршення показників ділової активності. Зменшення суми чистого грошового потоку було спричинене зменшенням вхідних грошових потоків та збільшенням вихідних, а також зростанням зобов'язань та позикового капіталу досліджуваного підприємства.

Що стосується показників ліквідності та платоспроможності і фінансової стійкості, то тут вплив на них чистих грошових коштів мінімальний. Дані показники зростають, незважаючи на зменшення чистого грошового потоку ДП «Кондитерській корпорації «Рошен», що свідчить про їх залежність від структури капіталу підприємства, а не від вхідних та вихідних грошових потоків (рис. 2.7).

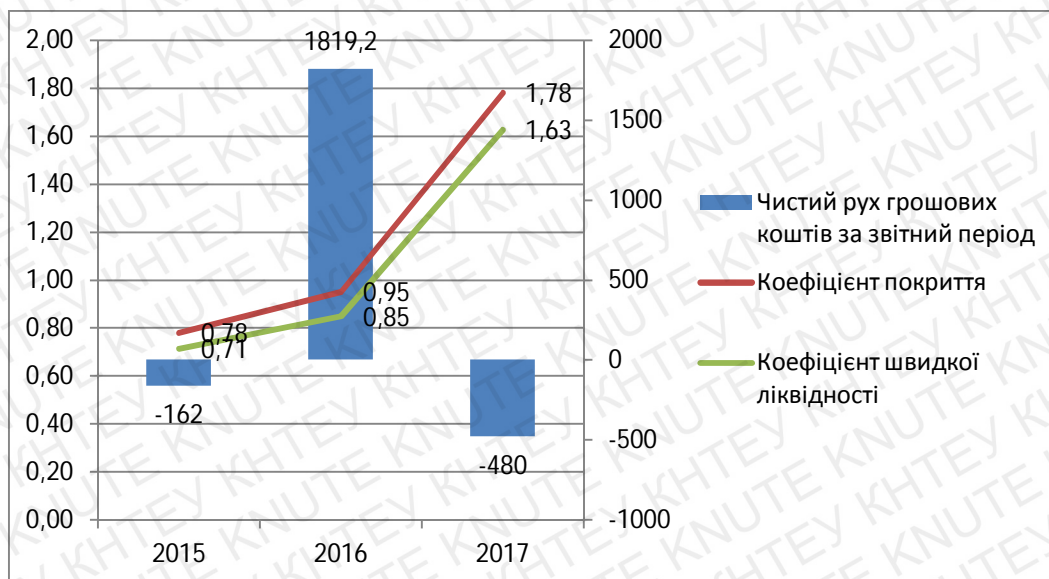

Рис. 2.7. Вплив чистого руху грошових коштів на показники ліквідності та платоспроможності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2015-2017 рр.

Таким чином, проаналізувавши управління грошовими потоками та фінансовий стан досліджуваного підприємства, можна дійти висновку, що на ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» склалася парадоксальна ситуація, яка полягає в тому, що баланс підприємства свідчить про оптимальну структуру капіталу (яка тяжіє до співвідношення власного та позикового капіталу 50% на 50%), покращення показників ліквідності, платоспроможності та ділової активності, у фінансових результатах спостерігається прибуток протягом аналізованого періоду, проте показники ділової активності погіршуються саме через неефективне управління грошовими потоками підприємства.

Крім цього, для потреб моделі управління грошовими потоками, зокрема, оцінки її ефективності, можуть використовуватися синтетичні показники впливу грошових потоків суб'єкта господарювання на інші фінансові аспекти його господарської діяльності, а саме [29]:

1. Показник тривалості погашення заборгованості. Слугує індикатором спроможності підприємства за рахунок власних ресурсів виконувати свої зобов'язання. Показує, скільки років (чи періодів) підприємству потрібно (за даного рівня операційного Cash-flow), щоб розрахуватися зі своїми боргами за рахунок результатів операційної діяльності. Якщо тривалість погашення

заборгованості становить 1—3 роки, то це нормальна ситуація з погляду перспектив виконання підприємством своїх зобов'язань; 4—5 років — задовільна; понад 5 років — незадовільна[3].

2. Чиста Cash-flow-маржа, %: показник відношення Cash-flow(операційного) до обороту від реалізації продукції. Показує, скільки процентів виручки від реалізації залишається на підприємстві після здійснення всіх платежів у рамках операційної діяльності.

Дані показники розраховані в таблиці 2.11

Таблиця 2.11

Аналіз синтетичних показників ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» за 2015-2017 рр.

Найменування показника	Формула розрахунку	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення	
					2016/ 2015	2017/ 2016
Тривалість погашення заборгованості, років	$T = \frac{(debt - cash)}{operating\ Cash\ Flow}$ (debt-cash) - нетто заборгованість суб'єкта господарювання; debt - абсолютна величини позикового капіталу підприємства; cash - наявні грошові кошти та їх еквіваленти; operating Cash Flow - абсолютна величина операційного грошового потоку	0,76	1,86	5,03	1,10	3,17
Чиста Cash Flow маржа,%	$CFM = \frac{operating\ Cash\ Flow}{total\ revenue}$ operating Cash Flow - абсолютна величини операційного грошового потоку; total revenue - абсолютна величини доходів від операційної діяльності підприємства.	0,23	0,08	0,15	0,14	0,24

Чиста маржа зменшується щорічно. Чиста маржа від операційного чистого грошового потоку показує скільки відсотків виручки від реалізації залишається на підприємстві після здійснення всіх платежів у рамках операційної діяльності. Нормативним є значення $\geq 10\%$. Отже ДП «Кондитерській корпорації «Рошен»

мало досить незадовільні результати на протязі 2016 року та має нормальні показники у 2015 та 2017 роках.

Дані коефіцієнтів грошового потоку підприємства показують, що ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» поступово повертає можливість до самофінансування, грошовий потік від операційної діяльності у 2017 році становиться додатнім, що свідчить про втрату ліквідності підприємством.

Тривалість погашення заборгованості становить менше року у 2015 році, потім вона збільшується до 5,03 років у 2017 році. При тому, що якщо тривалість погашення заборгованості становить 1—3 роки, то це нормальна ситуація з погляду перспектив виконання підприємством своїх зобов'язань; 4—5 років — задовільна; понад 5 років — незадовільна. Тобто за нашими розрахунками ситуація з погашенням заборгованості є задовільною.

Отже, проаналізовані показники ефективності використання грошового потоку підприємства свідчать про його незадовільний стан, внаслідок якого утворюється від'ємний грошовий потік. А показники ефективності грошових потоків свідчать про відсутність ліквідного грошового потоку та про наявний дефіцит грошових коштів підприємства за 2015 та 2017 роки.

2.3 Факторний та порівняльний аналіз грошових потоків підприємства

Використовуючи інформацію, яку наведено у формах фінансової звітності № 1 «Баланс», № 2 «Звіт про фінансові результати», розглянемо фактори, які впливають на зміну дефіцитного грошового потоку. Вихідні дані ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» за 2015-2017 рр. наведено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Вихідні дані для факторного економічного аналізу дефіцитного (надлишкового) грошового потоку ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» за 2015-2017 рр.

Найменування показника	Позначення	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення	
					2016/2015	2017/2016
Дефіцитний (надлишковий) грошовий потік, тис. грн.	<i>ДГП</i>	1,00	1,00	1,16	0,00	0,16
Позитивний грошовий потік, тис. грн.	<i>ПГП</i>	386194	360803	380572,2	-25391	19769
Негативний грошовий потік, тис. грн.	<i>НГП</i>	385876	360965	328917	-24911	-32048
Чистий грошовий потік, тис. грн.	<i>ЧГП</i>	-162	1819,2	-480	1981	-2299
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	<i>ЧД</i>	250516	232312	259205	-18204	26893
Середня величина оборотних активів, тис. грн.	<i>ОА</i>	90640	92337	87615,5	1697	-4722
Середня величина короткострокових зобов'язань, тис. грн.	<i>КЗ</i>	172034	108952	69454,5	-63082	-39498
Потокоємність продаж, %	<i>X1</i>	1,54	1,55	1,47	0,01	-0,08
Оборотність оборотних активів, оборотів	<i>X2</i>	2,76	2,52	2,96	-0,25	0,44
Коефіцієнт поточної ліквідності	<i>X3</i>	0,53	0,85	1,26	0,32	0,41
Коефіцієнт генерування позикового капіталу чистим грошовим потоком	<i>X4</i>	-1061,94	59,89	-144,70	1121,83	-204,59
Частка чистого грошового потоку в загальному обсязі витрачань	<i>X5</i>	0,00	0,01	0,00	0,01	-0,01

З табл. 2.12 видно, що за 2015-2016 рр. підприємство має збалансований грошовий потік, який у 2016 р. порівняно з 2015 р. постійний. У 2017 році відбулося отримання надлишкового грошового потоку, який зріс на 0,16.

Загалом можна зазначити, що стабільність грошового потоку у 2016 році відбулося за рахунок таких факторів: зростання потокоємності продаж збільшило надлишковий грошовий потік на 0,01, зростання коефіцієнту поточної ліквідності збільшило надлишковий грошовий потік на 0,56 %. Але зниження оборотності оборотних активів знизило грошовий потік на 0,09, зміна коефіцієнта генерування позикового капіталу чистим грошовим потоком також надлишковий грошовий потік на 1,56.

Зростання грошового потоку у 2017 році на 0,16 відбулося за рахунок таких факторів: зростання коефіцієнту поточної ліквідності збільшило надлишковий

грошовий потік на 0,54 або на 344,62%, зростання оборотності оборотних активів збільшило грошовий потік на 0,17 або на 105,53 %.

Але зниження потокоємності продаж зменшило грошовий потік на 0,05 або на 34,68%, зміна коефіцієнта генерування позикового капіталу чистим грошовим потоком також знизило грошовий потік на 5,65 або на 3587,26 %.

Проаналізуємо дефіцитний (надлишковий) потік досліджуваного підприємства, використовуючи дані табл.2.13

Таблиця 2.13

Вихідні дані для факторного економічного аналізу дефіцитного (надлишкового) грошового потоку ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» за 2015-2017 рр.

Найменування показника	Позначення	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення	
					2016/2015	2017/2016
Дефіцитний (надлишковий) грошовий потік, тис. грн.	<i>ДГП</i>	1,00	1,00	1,16	0,00	0,16
Позитивний грошовий потік, тис. грн.	<i>ПГП</i>	386194	360803	380572,2	-25391	19769
Негативний грошовий потік, тис. грн.	<i>НГП</i>	385876	360965	328917	-24911	-32048
Чистий грошовий потік, тис. грн.	<i>ЧГП</i>	-162	1819,2	-480	1981	-2299
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	<i>ЧД</i>	250516	232312	259205	-18204	26893
Чистий прибуток	<i>ЧП</i>	11021	3919	2768	-7102	-1151
Повна собівартість (Собівартість+Адміністративні витрати+Витрати на збут)	<i>ПС</i>	241624	230686	257577	-10938	26891
прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	<i>ЕВТ</i>	12938	4881	3896	-8057	-985
валовий прибуток за мінусом адміністративних витрат і витрат на збут (прибуток від реалізації продукції)	<i>ЕВІТ</i>	8892	1626	1628	-7266	2

Продовження Табл.2.13

частка позитивного грошового потоку в загальному обсязі чистого грошового потоку	X1	-2383,91	198,33	-792,86	2582,24	-991,19
частка чистого грошового потоку у загальному обсязі	X2	-0,01	0,46	-0,17	0,48	-0,64
податковий тягар	X3	0,85	0,80	0,71	-0,05	-0,09
співвідношення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування до прибутку від реалізації продукції	X4	1,46	3,00	2,39	1,55	-0,61
рентабельність від реалізації продукції	X5	0,04	0,01	0,01	-0,03	0,00
коефіцієнт оборотності повної собівартості	X6	1,04	1,01	1,01	-0,03	0,00
коефіцієнт генерування повною собівартістю негативного грошового потоку	X7	0,63	0,64	0,78	0,01	0,14

Загалом можна зазначити, що стабільність грошового потоку у 2016 році відбулося за рахунок таких факторів: зростання співвідношення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування до прибутку від реалізації продукції збільшило надлишковий грошовий потік на 141,58, зростання коефіцієнт генерування повною собівартістю негативного грошового потоку збільшило грошовий потік на 0,02. Але зниження податковий тягар знизило грошовий потік на 0,15, зміна рентабельність від реалізації продукції також знизила надлишковий грошовий потік на 143,05.

Зростання грошового потоку у 2017 році відбулося за рахунок таких факторів: зростання співвідношення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування до прибутку від реалізації продукції збільшило надлишковий грошовий потік на 149,13 або на 94687,45%, зростання коефіцієнт генерування повною собівартістю негативного грошового потоку збільшило грошовий потік на 0,21 або на 135,11%. Але зниження податковий тягар знизило грошовий потік на 0,17 або на 109,12 %, зміна рентабельність від реалізації продукції також знизила надлишковий грошовий потік на 149,50 або на 94926,15%.

За результатами проведеного аналізу можна стверджувати, що ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» має дохід від реалізації продукції у 2017 році збільшився на 26893 тис грн в порівнянні з 2016 роком, собівартість збільшилася на 24173 тис грн. Це призвело до збільшення валового прибутку на 2720 тис грн. Фінансові результати від операційної діяльності зменшилися на 6581 тис грн.

Щодо показників рентабельності, то у 2015 році рентабельність продажів складала 4,31%, у 2017 році операційна діяльність стала менш рентабельною – 1,46%. Отже, підприємству слід замислитися над стратегією діяльності. Протягом аналізованого періоду спостерігається збільшення обсягу чистого грошового потоку досліджуваного підприємства. В основному таке збільшення чистого грошового потоку відбулося за рахунок зниження активності в сфері фінансової та інвестиційної діяльності досліджуваного підприємства.

Таким чином, у підсумку варто зазначити, що на досліджуваному підприємстві чистий грошовий потік має позитивну динаміку за рахунок ефективного здійснення операційної діяльності. Структура грошових потоків є цілком стандартної для виробничого підприємства, а саме переважають потоки від операційної діяльності, інвестиційна діяльність представлена придбанням необоротних активів, а фінансова діяльність – надходженням та погашенням позик.

Отже, проаналізовані показники ефективності використання грошового потоку підприємства свідчать про його незадовільний стан, внаслідок якого утворюється від'ємний грошовий потік. А показники ефективності грошових потоків свідчать про відсутність ліквідного грошового потоку та про наявний дефіцит грошових коштів підприємства за 2015 та 2017 роки.

Результати факторного аналізу грошового потоку ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» показали, що товариство має резерви зростання надлишкового грошового потоку за рахунок пришвидшення оборотності оборотних активів, рентабельності продажів і зниження суми короткострокових зобов'язань.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

ДП «КК «Рошен»»

3.1 Обґрунтування шляхів удосконалення інформаційного та організаційного забезпечення процесу планування грошових потоків підприємства

У першу чергу необхідно домогтися збалансованості обсягів додатного і від'ємного потоків коштів, оскільки і дефіцит, і надлишок грошових ресурсів негативно впливають на результати господарської діяльності.

При дефіцитному грошовому потоці знижуються ліквідність і рівень платоспроможності підприємства, що призводить до зростання простроченої заборгованості підприємства за кредитами банку, постачальникам, персоналу з оплати праці.

Для досягнення збалансованості дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді розробляють заходи для прискорення залучення коштів і уповільнення виплат їх (рис. 3.1).

Рис. 3.1 Заходи короткострокового характеру для збалансованості дефіцитного грошового потоку ДП «Кондитерській корпорації «Рошен»

Оскільки ці заходи, підвищуючи рівень абсолютної платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді, можуть створити проблеми дефіцитності грошових потоків у майбутньому, то паралельно має бути розроблено заходи для збалансованості дефіцитного грошового потоку в довгостроковому періоді (Рис. 3.2).

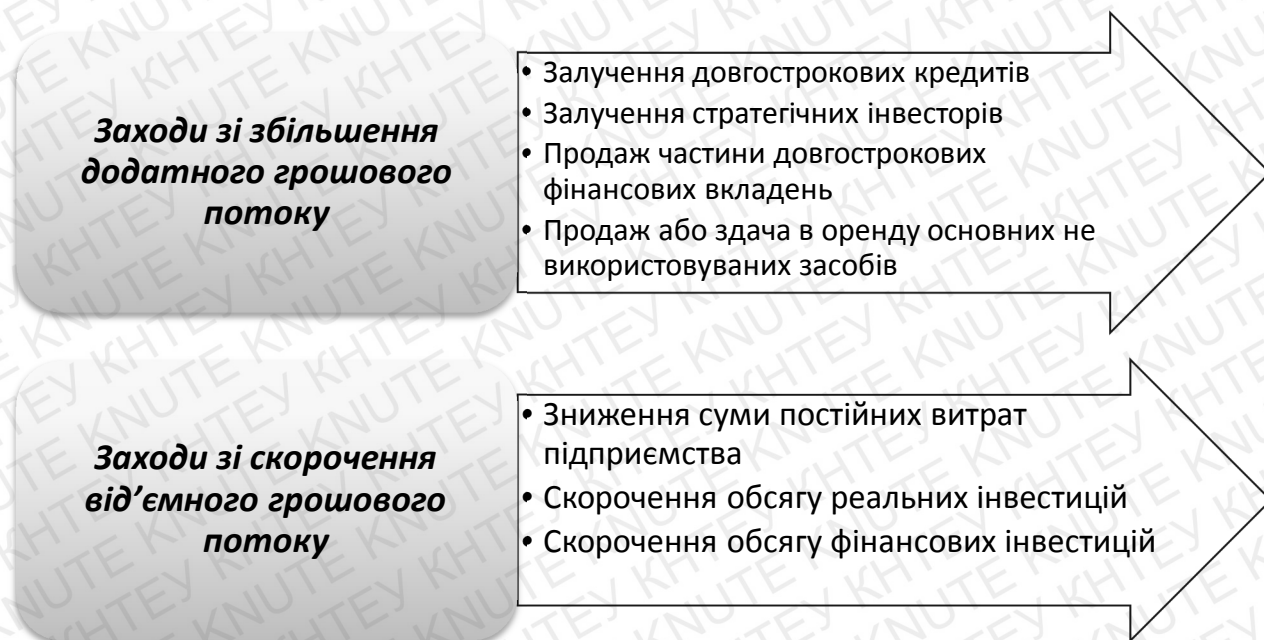

Рис. 3.2 Заходи довгострокового характеру для збалансованості дефіцитного грошового потоку ДП «Кондитерській корпорації «Рошен»

Способи оптимізації надлишкового грошового потоку пов'язані здебільшого з активізацією інвестиційної діяльності підприємства, спрямованої:

- на дострокове погашення довгострокових кредитів банку;
- на збільшення обсягу реальних інвестицій;
- на збільшення обсягу фінансових інвестицій.

Збільшення суми чистого грошового потоку ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» можна забезпечити за рахунок таких заходів:

- зменшення суми постійних витрат підприємства;
- зниження рівня змінних витрат;
- проведення ефективної податкової політики;
- застосування методу прискореної амортизації;

- продаж невикористовуваних видів основних засобів, нематеріальних активів і запасів;
- посилення претензійної роботи з метою повного і вчасного стягнення штрафних санкцій та дебіторської заборгованості.

Результати оптимізації грошових потоків мають відображатися у фінансовому плані підприємства на рік з розбивкою по кварталах і місяцях.

За досягнення найвищого рівня синхронності грошових потоків, спостерігається наближення значення чистого грошового потоку до нуля, тобто до повного використання вхідного грошового потоку і повного забезпечення потреби підприємства у грошових коштах. Одночасно, для досягнення найвищого рівня ефективності оптимізаційної діяльності підприємства, виникає необхідність у наявності нормативного рівня страхового запасу, який має бути забезпеченим чистим грошовим потоком, що виступає при цьому інструментом зміни залишків грошових активів підприємства. Відповідно, виникає потреба у виробленні такого напрямку оптимізаційної діяльності, за якого б виконувалась (наближувалась) реалізація даної тотожності. Запропоновані нами напрямки оптимізації грошових потоків зображено на рис. 3.3 [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 13].

Рис. 3.3. Напрямок оптимізації грошових потоків підприємства
ДП «Кондитерській корпорації «Рошен»

Очевидною є потреба у виробленні єдиної оптимізаційної моделі управління грошовими потоками підприємства, що би задовольняла управлінським цілям, дозволяючи оптимізувати прибутковість і рентабельність підприємства, зі

збереженням поточного і абсолютного рівня ліквідності його активів і завдання раціоналізації витрат і надходжень грошових коштів підприємства з метою забезпечення достатнього і безперебійного фінансування його операційного циклу, а відтак, скорочення тривалості фінансового циклу і пришвидшення оборотності капіталу. Відповідно до поставленої мети, необхідно розробити емпіричні моделі дослідження поведінки чистого грошового потоку підприємства в умовах оптимізаційної діяльності підприємства.

Графічно функція чистого грошового потоку матиме вигляд [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 15]:

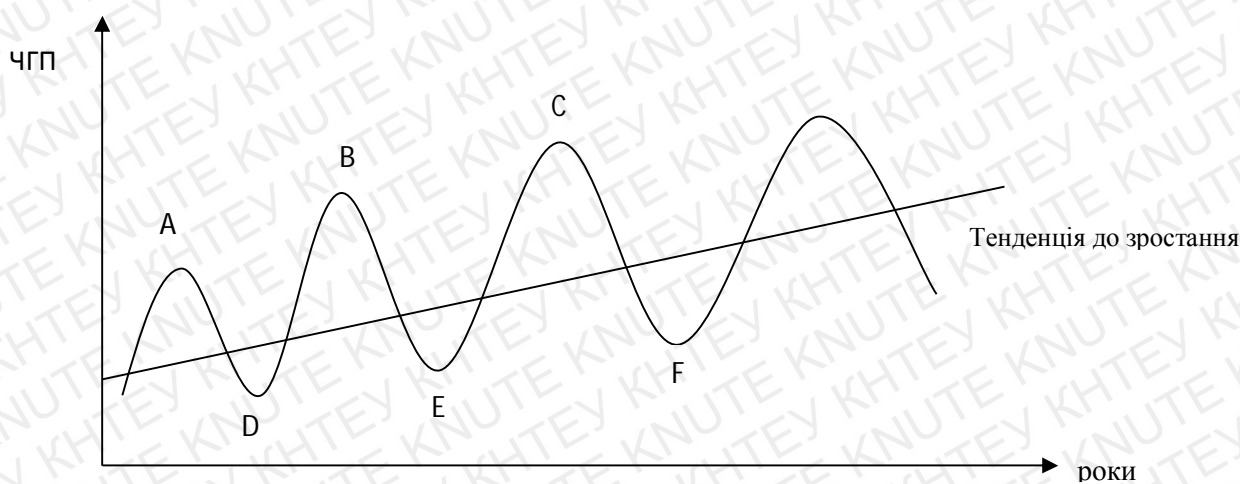

Рис. 3.4. Чистий грошовий потік підприємства (економічний цикл)

Тобто, можна зробити висновок, що функція чистого грошового потоку підприємства виступає ілюстрацією короткого економічного циклу підприємства і характеризується зростанням або спаданням обсягів чистого грошового потоку підприємства на фоні мінімально-необхідного залишку грошових коштів. При цьому, мінімально-необхідний залишок грошових коштів підприємства, що характеризується стабільним розвитком матиме тенденцію до зростання.

Відповідно, матимемо два варіанти поведінки чистого грошового потоку підприємства:

В точках A, B, C спостерігатимемо надлишковий грошовий потік підприємства, що свідчитиме про нерациональне використання грошових коштів. Очевидною є необхідність в ліквідації надлишку грошових коштів підприємства,

тому, модель оптимізації полягатиме в політиці рецесії. Основні заходи даної політики наступні:

- використання надлишкових грошових коштів з метою збільшення розмірів реальних і фінансових інвестицій, самоінвестування;
- пришвидшення реалізації інвестиційних проектів;
- фінансування розширення та/або оновлення виробництва;
- дострокове погашення зобов'язань;
- дострокова виплата дивідендів;
- проведення агресивних маркетингової та цінової політик;
- розширення асортиментної політики, розробка і впровадження нової продукції та/або нової виробничої лінії, освоєння нових ринків, створення філій тощо;
- розміщення надлишкових грошових коштів на депозитах, придбання високоліквідних цінних паперів тощо;

Основним інструментом здійснення політики рецесії чистого грошового потоку підприємства виступатиме процес бюджетування грошових потоків через розробку і контроль системи фінансових планів за всіма видами господарської діяльності.

В точках D, E, F спостерігатимемо дефіцитний грошовий потік підприємства, що свідчатиме про нестачу грошових коштів і необхідність у їх залученні за рахунок пошуку внутрішніх або зовнішніх джерел фінансування. В такому випадку, оптимізаційна модель полягатиме в застосуванні політики експансії, що проявляється у таких заходах:

- раціоналізація управління дебіторською заборгованістю з точки зору оптимізації її обсягів відповідно до оборотності даного активу, а також, її переуступка з метою пришвидшення операційного, а відповідно, і фінансового циклів підприємства.
- пошук внутрішніх резервів грошових коштів:здача в оренду основних засобів та/або продаж не використовуваних;проведення маркетингових заходів і здійснення вдосконалення цінової та товарної політик, направлених на підвищення обсягів реалізації продукції;відмова від надання певного виду

знижок або видозміна політики їх надання [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 32].

Однак, з огляду на досвід вітчизняного підприємництва як за планової, так і за ринкової економіки, режим тотальної економії не є ефективним засобом досягнення бажаних рівнів прибутковості і ліквідності, а, радше, виступає екстремальним інструментом уникнення банкрутства. Тому, на наш погляд, зважаючи на визначальний вплив дебіторської заборгованості на платоспроможність і рентабельність підприємства, очевидним є вважати факторинг основним інструментом експансії чистого грошового потоку підприємства.

Відповідно, до розробленої моделі оптимізації грошових потоків, пропонуємо здійснювати таргетування чистого грошового потоку підприємства, що полягає у застосуванні монетарного механізму, який опосередковує використання комплексу заходів із планування і впливу на цільовий залишок грошових коштів (попит на гроші підприємства), шляхом проведення політики рецесії або експансії, основними інструментами яких виступатимуть відповідно бюджетування і факторинг. Головною метою таргетування буде приведення у відповідність результуючого грошового потоку підприємства і його грошового попиту з метою забезпечення реалізаційної рентабельності, поточної і абсолютної платоспроможності та максимізації прибутку.

Моделі таргетування чистого грошового потоку представлені на рис. 3.5 [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 33]:

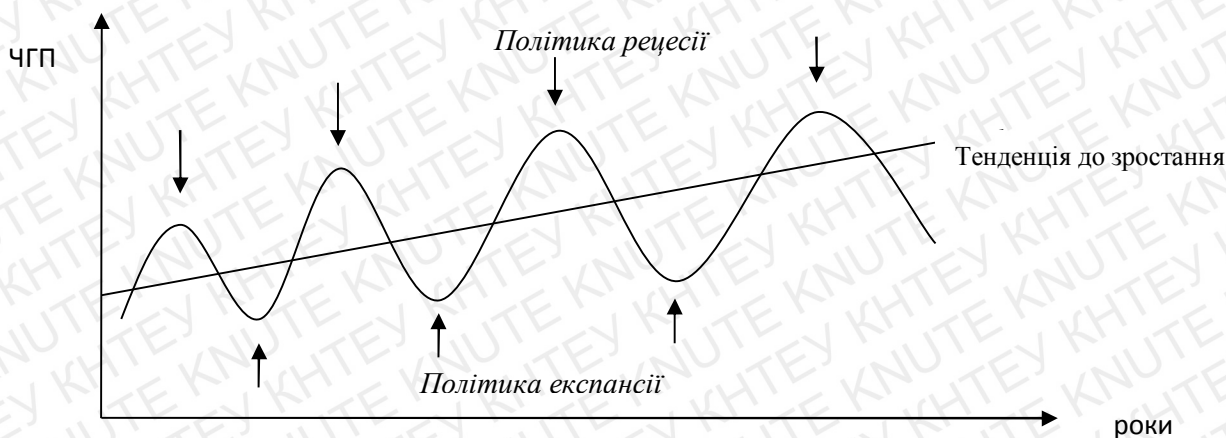

Рис. 3.5. *Моделі оптимізаційної політики таргетування чистого грошового потоку підприємства*

В процесі дослідження проблематики щодо оптимізації грошових потоків підприємства ДП «Кондитерській корпорації «Рошен», очевидною стала потреба у виробленні єдиної оптимізаційної моделі, що би задовольняла управлінським цілям, дозволяючи оптимізувати прибутковість і рентабельність підприємства, зі збереженням поточного і абсолютного рівня ліквідності його активів і завдання раціоналізації витрат і надходжень грошових коштів підприємства з метою забезпечення достатнього і безперебійного фінансування його операційного циклу тощо.

Відповідно до поставленої мети, нами розроблені емпіричні моделі дослідження поведінки чистого грошового потоку підприємства в умовах оптимізаційної діяльності підприємства, і з'ясовано, що найбільш раціональною для діючого підприємства буде модель таргетування чистого грошового потоку відповідно до мінімально-необхідного залишку грошових коштів за Міллером-Орром і суми початкового грошового потоку підприємства із застосуванням політик рецесії (за профіцитного чистого грошового потоку) та експансії (за дефіцитного).

В якості головних інструментів оптимізаційної моделі таргетування чистого грошового потоку підприємства запропоновані: в разі проведення політики рецесії – бюджетування грошових потоків підприємства; в разі проведення політики експансії – факторинг.

3.2 Розробка плану руху грошових потоків підприємства

У результаті розроблених заходів та моделей управління грошовими потоками досліджуваного підприємства, сплануємо обсяг грошових коштів у прогнозованому періоді на три роки з врахуванням попередніх тенденцій до формування грошових потоків (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Прогноз вихідних грошових потоків ДП «Кондитерській корпорації «Рошен»
у 2018-2020 рр., тис. грн.**

Назва показника	2018	2019	2020	Відхилення 2018/2017		Відхилення 2019/2018	
				Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %	Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %
Витрачання на оплату товарів, робіт, послуг	98321	94388	90613	-70212	-4	-67403	-4
Витрачання на оплату праці	99246	104804	108420	2458	5,6	1599	3,45
Відрахувань на соціальні заходи	28258	27128	28064	-829	-4	687	3,45
Витрачання на оплату зобов'язань з податків і зборів	49836	52029	54459	2468	4,4	2735	4,67
Інші витрачання	0	0	0				
Всього	275661	278348	281554	2687	1,0	3206	1,15

Вихідні грошові потоки планується зменшити за рахунок зниження витрат на оплату праці, для цього на підприємстві пропонується здійснити реструктуризацію та оптимізувати роботи персоналу підприємства.

Прогнозована структура вихідних грошових потоків досліджуваного підприємства матиме такий вигляд (рис. 3.6).

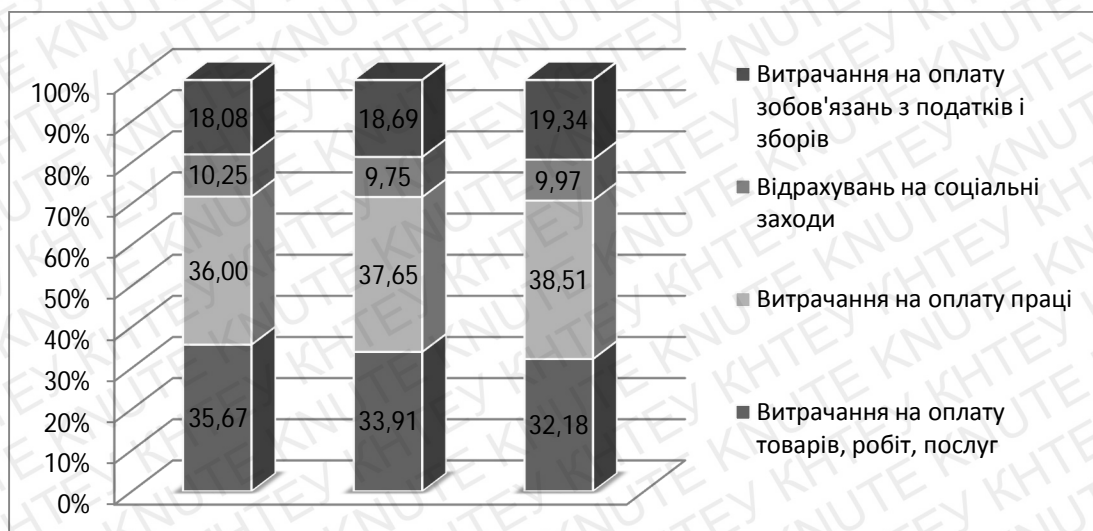

Рис. 3.5. Структура вихідних грошових потоків ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2018 – 2020 рр., %

Отже, питома вага витрачання на оплату товарів, робіт, послуг у 2018 році мала скласти 35,64%, у 2019 складе 32,18%, витрачання на оплату праці відповідно 37,65% та 38,51%, відрахувань на соціальні заходи – 9,75% та 9,97%, витрачання на оплату зобов'язань з податків і зборів – 18,69% та 19,34%.

Вхідні грошові потоки планується збільшити за рахунок збільшення потоку від реалізації продукції (табл 3.2).

Таблиця 3.2

Прогноз вхідних грошових потоків ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Назва показника	2018	2019	2020	Відхилення 2018/2017		Відхилення 2019/2018	
				Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %	Абсолютне, (+/-)	Темп приросту, %
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	341066	385405	439361	44339	13	53957	14
Цільового фінансування	2195	2195	2195	0	0	0	0
Надходження від отримання субсидій, дотацій	52	52	52	0	0	0	0
Надходження від повернення авансів	1049	1049	1049	0	0	0	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	172	172	172	0	0	0	0
Надходження від операційної оренди	20172	21181	22663	1009	5	1483	7
Інші надходження	924	924	924	0	0	0	0
Всього надходжень	365630	410977	466416	45347	12,40	55439	13,49

При зменшенні вихідних та збільшенні вхідних грошових потоків у прогностному періоді збільшиться чистий грошовий потік для досліджуваного підприємства. У даному контексті варто зазначити про зростання грошового потоку у плановому періоді за рахунок оптимізації структури асортименту

продукції, підвищення їх якості, що збільшить попит на продукцію досліджуваного підприємства (рис. 3.6).

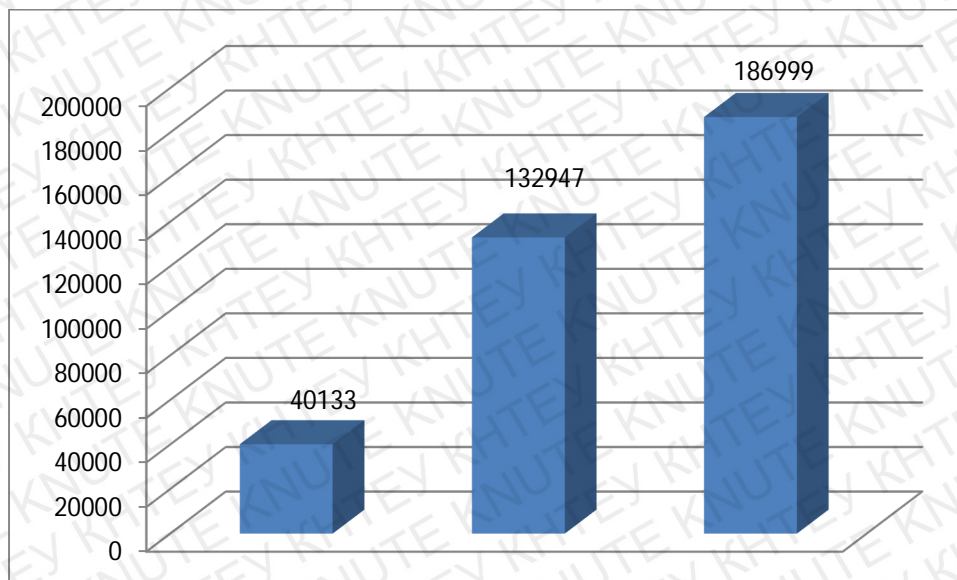

Рис. 3.6. Прогноз чистого грошового потоку ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Таким чином, оптимізація грошових потоків являється процесом вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов та особливостей здійснення його господарської діяльності.

Запропоновані заходи підвищать рівень ділової активності підприємства та збільшать суму оборотних коштів (див. табл 3.3)

Таблиця 3.3

Прогноз показників ділової активності ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Назва показника	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення 2018/2017, +/-	Відносне відхилення 2018/2017, %	Абсолютне відхилення 2017/2016, +/-	Відносне відхилення 2017/2016, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	1863116,00	2105321,00	2400066,00	242205,00	13,00	294745,00	14,00
Сума дебіторської заборгованості, тис. грн.	82540,00	73460,60	65379,93	-9079,40	-11,00	-8080,67	-11,00

Продовження Табл.3.3

Сума оборотних коштів підприємства, тис. грн.	92601,00	103713,12	116158,69	11112,12	12,00	12445,57	12,00
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів підприємства після використання операції факторингу	20,12	20,30	20,66	0,18	-	0,36	-
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	22,57	28,66	36,71	6,09	-	8,05	-

Таким чином, у результаті запропонованих заходів щодо оптимізації управління грошовими потоками досліджуваного підприємства було досягнуто покращення показників ділової активності внаслідок зростання вхідних грошових потоків по реалізації продукції.

Щодо другої альтернативи, а саме використання факторингу на підприємстві, то маємо такі результати. Побудуємо економічну модель використання факторингу на досліджуваному підприємстві (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Економічна модель операції факторингу для підприємства**ДП «Кондитерській корпорації «Рошен»**

Назва показника	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення 2017/2016, +/-	Відносне відхилення 2017/2016, %
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	250516	232312	259205	26893	11,58
Сума дебіторської заборгованості, тис. грн.	93181	73581	82540	8959	12,18
Сума оборотних коштів підприємства, тис. грн.	102044	82630	92601	9971	12,07
Продаж дебіторської заборгованості за операцією факторингу, тис. грн.	10249,91	8093,91	9079,4	985,49	12,18
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів підприємства, днів	2,45	2,81	2,80	-0,01231	-0,44

Продовження Табл.3.4

Найвна дебіторська заборгованість після операцій факторингу, тис. грн.	82931,09	65487,09	73460,6	7973,51	12,18
Ціна операції факторингу, % від проданої дебіторської заборгованості	1,4	1,5	1,5	0	0,00
Ціна операції з факторингу, тис. грн.	143,50	121,41	136,19	14,78235	12,18
Сума оборотних коштів підприємства з урахуванням зменшення дебіторської заборгованості, тис. грн.	112293,91	90723,91	101680,4	10956,49	12,08
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів підприємства після використання операції факторингу	2,23	2,56	2,55	-0,01143	-0,45
Ефект від операції факторингу, тис. грн.	10249,91	8093,91	9079,4	985,49	12,18
Сума вивільнених оборотних коштів, тис. грн.	10106,41	7972,50	8943,21	970,7076	12,18

Таким чином бачимо, що використання факторингу дає змогу зменшити дебіторську заборгованість у 2018-2020 роках, що забезпечить вивільнення оборотних коштів та підвищення швидкості їх оборотності за рахунок зменшення обсягу дебіторської заборгованості.

3.3 Розробка заходів удосконалення економіко-методичного забезпечення планування грошових потоків підприємства

Нинішній стан функціонування системи управління підприємством говорить про значні недоліки в інформаційному забезпеченні управління, зокрема функції обліку, контролю та аналізу, що відокремлені одна від одної та фактично існують окремо.

У зв'язку з цим доцільно запровадити заходи щодо прискорення

надходження грошових коштів та синхронізації грошових потоків (табл. 3.5). Це і буде перша альтернатива вдосконалення управління грошовими потоками на досліджуваному підприємстві.

Таблиця 3.5

Аналіз рівня рівномірності, синхронності грошових потоків підприємства та ефективності управління ними у 2018 році ДП «Кондитерській корпорації «Рошен»

Показники	Алгоритм розрахунку	Значення
1. Середньоквадратичне (стандартне) відхилення позитивного грошового потоку	$\delta N = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^n (\bar{N} - N_n)^2}{n}}$ <p>де \bar{N} - середній за період обсяг грошового потоку; N_t – обсяг позитивного грошового потоку за період</p>	10888,98
2. Середньоквадратичне (стандартне) відхилення від'ємного грошового потоку	$\delta V = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^n (\bar{V} - V_n)^2}{n}}$ <p>де \bar{V} - середній обсяг вихідного грошового потоку; V_t - обсяг вихідного грошового потоку за період</p>	358586
3. Коефіцієнт варіації позитивного грошового потоку	10888,98/ (386194+360803+380572,2)/3	0,029
4. Коефіцієнт варіації від'ємного грошового потоку	23314,18 (385876+360965+328917)/3	0,065
5. Коефіцієнт рівномірності позитивного грошового потоку	1-0,029	0,971
6. Коефіцієнт рівномірності від'ємного грошового потоку	1-1,065	0,935
7. Коефіцієнт ефективності грошових потоків	(386194+360803+380572,2)/3/(385876+360965+328917)/3	1,048

Аналізуючи таблицю 3.5, можна побачити, що в цілому значення обчислених показників свідчать про збалансованість та ліквідність грошових потоків

підприємства у прогностному періоді. Також слід відзначити недостатній коефіцієнт якості чистого грошового потоку: лише 31% та 40% від суми чистого прибутку та амортизації підприємство отримує в грошовій формі. В зв'язку з цим доцільно запровадити додаткові заходи щодо прискорення надходження грошових коштів та синхронізації грошових потоків (табл. 3.5).

Результати розрахунків свідчать про недостатню рівномірність позитивного грошового потоку, витрачання грошових коштів та недостатній рівень ефективності грошових потоків (одна гривня витрачання грошових коштів генерує 88 копійок приросту грошових коштів).

Таблиця 3.6

Аналіз рівня рівномірності, синхронності грошових потоків підприємства та ефективності управління ними ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» у 2018-2020 рр

Показники	2018	2019	2020
1. Середньоквадратичне (стандартне) відхилення позитивного грошового потоку	10900	10682	10468
2. Середньоквадратичне (стандартне) відхилення від'ємного грошового потоку	22848	22391	21943
3. Коефіцієнт варіації позитивного грошового потоку	0,029	0,033	0,035
4. Коефіцієнт варіації від'ємного грошового потоку	0,065	0,06	0,055
5. Коефіцієнт рівномірності позитивного грошового потоку	0,971	0,967	0,965
6. Коефіцієнт рівномірності від'ємного грошового потоку	0,935	0,94	0,945
7. Коефіцієнт ефективності грошових потоків	1,055	1,058	1,065

Результати розрахунків свідчать про недостатню рівномірність позитивного грошового потоку в прогностному періоді, витрачання грошових коштів та недостатній рівень ефективності грошових потоків (одна гривня витрачання грошових коштів генеруватиме 66 копійок приросту грошових коштів), проте у прогностному періоді вдасться значно підвищити ефективність управління

грошовими потоками завдяки збільшенню суми чистого грошового потоку досліджуваного підприємства.

На основі проведеного дослідження процесу обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підприємства можна зробити висновок, що: за фінансовими потоками на підприємствах не ведеться системного обліку, це негативно впливає на грошове забезпечення діяльності підприємства: інформація, яка наводиться у звітності про рух грошових коштів охоплює всі види фінансового забезпечення підприємства і може бути використана в управлінні рухом грошових коштів; науково-технічний прогрес, що відбувається у суспільстві й охоплює у тому числі і галузь інформаційних систем і технологій, дозволяє створити таку інтегровану інформаційну систему, що забезпечить управління оперативною, достовірною, повною, аналітичною інформацією про фінансово-господарську діяльність підприємства.

Усе це дозволить підвищити ефективність управлінських рішень та покращити результати фінансово-господарської діяльності в цілому і управління грошовими коштами зокрема.

Проблема оптимізації фінансування сучасних підприємств взагалі та грошових потоків, які обслуговують і забезпечують їх різнобічну діяльність зокрема, є надзвичайно важливою і потребує ефективного вирішення.

Розглядаючи питання оптимізації фінансування, одні автори мають на увазі пошук оптимального співвідношення позикових і власних засобів фінансування. Інші - віддають перевагу вибору найдешевших зовнішніх джерел фінансування шляхом порівняння ефективної відсоткової ставки.

На нашу думку, кожен з цих підходів може розглядатися і аналізуватися. Адже оптимізація грошових потоків - це процес вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його діяльності. Більшість авторів, що займаються даною проблемою, до основних цілей оптимізації грошових потоків відносять:

- забезпечення збалансованості обсягів грошових потоків;
- забезпечення синхронності формування грошових потоків у часі;

- забезпечення зростання чистого грошового потоку. На нашу думку, з цим можна погодитися, а об'єктами оптимізації вважати: позитивний грошовий потік; негативний грошовий потік; чистий грошовий потік; залишки грошових коштів. В основі оптимізації грошових потоків підприємства повинна бути збалансованість обсягів позитивного та негативного грошових потоків. Відсутність такої збалансованості призводить до утворення дефіцитного і надлишкового грошового потоку, що однаково негативно впливає на діяльність підприємства.

До наслідків впливу на діяльність ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» полягає дефіцитного грошового потоку слід віднести:

- зниження ліквідності і рівня платоспроможності;
- збільшення простроченої кредиторської заборгованості;
- затримки виплат заробітної плати та зниження продуктивності праці;
- штрафні санкції за затримання платежів;
- зростання тривалості фінансового циклу;
- сповільнення оборотності капіталу;
- зниження рентабельності власного капіталу та активів підприємства.

Наслідками впливу на діяльність ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» полягає надлишкового грошового потоку можуть бути:

- втрата реальної вартості тимчасово вільних грошових коштів через інфляційний вплив;
- зменшення або повна втрата потенційного доходу від невикористання частини грошових коштів у сфері короткострокового інвестування;
- зниження рентабельності власного капіталу і активів підприємства.

На певному етапі ринкового реформування економіки країни виникло прогресуюче зростання усіх видів неплатежів, що було викликано підвищенням цін і одночасним падінням обсягів виробництва. Це, безперечно, вплинуло на структуру оборотних коштів підприємств, де став переважати залучений капітал.

Заморожування коштів у дебіторській заборгованості, з одного боку, і неможливість розраховуватися за власними зобов'язаннями, з іншого, паралізують

нормальний динамічний процес діяльності підприємств, результатом чого є їх загальна неплатоспроможність.

Рух грошових коштів являє собою вхідні та вихідні грошові потоки в процесі операційної (основної), інвестиційної та фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Кожному із зазначених видів діяльності, які пов'язані між собою рухом коштів, властиві певні джерела надходження і напрями витрачання цих коштів.

Для оптимізації грошових потоків підприємству ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» доцільно запропонувати використання факторингових операцій для зменшення суми дебіторської заборгованості. У результаті аналітичних розрахунків було виявлено, що на підприємстві є проблеми з дебіторською заборгованістю, тому наступною альтернативою для оптимізації управління грошовими потоками на підприємстві буде саме операція факторингу.

Принципова схема факторингової угоди та пов'язаних з нею фінансових потоків ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» показана на рисунку 3.7

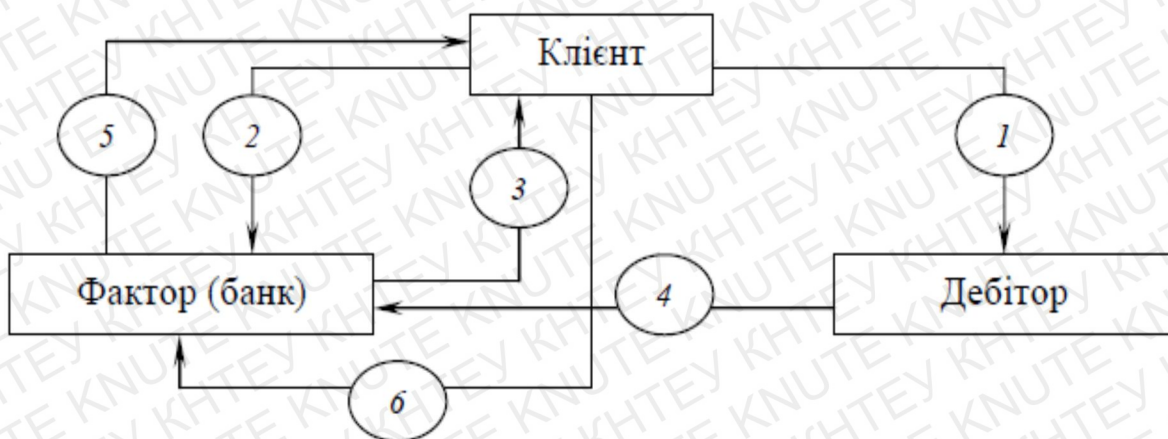

Рис. 3.7 Механізм проведення факторингової угоди ДП «Кондитерській корпорації «Рошен»

1 – постачання продукції на умовах відстрочки платежу та повідомлення дебітора про факторинг;

- 2 – передача фактору документів на поставку;
- 3 – виплата фінансування факторингом у розмірі до 90% від поставки;
- 4 – сплата дебітором коштів за поставку продукції;
- 5 – отримання від фактора залишку коштів (до 10% від суми поставки);
- 6 – сплата клієнтом коштів за послуги фактора.

При прийнятті рішення підприємством про застосування такого методу управління дебіторською заборгованістю як факторинг, необхідно чітко визначити відмінності факторингу від таких широко розповсюджених фінансових інструментів, як, наприклад, кредит і овердрафт.

Факторинг є оптимальним рішенням для ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» також тоді, коли: традиційні джерела фінансування (банківський кредит і овердрафт) вже вичерпали свої можливості; компанії не мають достатнього обсягу активів для надання застави; сезонні коливання попиту спричиняють брак коштів; кошти компанії «заморожені» в дебіторській заборгованості; стрімке зростання бізнесу потребує накопичення додаткового капіталу; внаслідок високого попиту на продукцію підприємствам необхідно створювати додаткові товарні запаси.

Факторинг найбільш зручний для тих компаній, які працюють на висококонкурентних ринках або закладають у свою стратегію розвитку значне зростання своїх масштабів бізнесу.

Саме до таких компаній належить ДП «Кондитерській корпорації «Рошен». Відстрочка платежу є одним із найпотужніших стимулів збільшення обсягів продажів, нарощування виробництва, забезпечення конкурентних переваг і зростання бізнесу. До того ж клієнти малого бізнесу мають можливості залучати нових та втримувати існуючих покупців, збільшувати обсяги відвантажень покупцям. Надаючи відстрочку платежу, постачальник бере на себе валютні, кредитні та процентні ризики, виступаючи якості кредитор.

Технологія факторингових операцій передбачає цільове використання виділених коштів і прозорість контролю ефективності їх використання.

Факторинг дозволяє підприємствам нарощувати обсяги виробництва без відтягнення власних коштів, тим самим зберігаючи заставну цінність активів.

Фінансування здійснюється за умови пред'явлення до 90% платежу, без аналізу фінансового стану компанії. Обсяги фінансування збільшуються зі зростанням продажів. Факторинг ефективно захищає клієнта від ризику неплатоспроможності, кошти надаються протягом 180 днів після визначеного терміну платежу.

Таким чином, використання факторингу на підприємстві перш за все дозволить зменшити кількість дебіторської заборгованості. Це змінить структуру обігових коштів, передбачається збільшити оборотні кошти та вхідні грошові потоки підприємства і пришвидшити їх оборотність. Дані розрахунки дають підстави здійснити прогноз впливу запропонованих заходів на діяльність досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В ході проведеного дослідження було визначено економічну сутність грошового потоку, як такого, що генерується діяльністю підприємства, а також має безперервний замкнутий процес руху грошових коштів, за допомогою якого забезпечується стратегічний розвиток всіх підсистем, достатній рівень платоспроможності та маневреності підприємства через зміни структури активів та капіталу, що являється індикатором фінансового стану і головним об'єктом фінансового менеджменту.

Було визначено методичне забезпечення оцінки грошових потоків і зроблено висновок про те, що сучасний стан функціонування системи управління підприємством свідчить про значні недоліки в інформаційному забезпеченні управління, зокрема функції обліку, контролю та аналізу, що відокремлені одна від одної та фактично існують автономно. У зв'язку з цим доцільно запровадити заходи щодо прискорення надходження грошових коштів та синхронізації грошових потоків. Це і буде перша альтернатива вдосконалення управління грошовими потоками на досліджуваному підприємстві.

Оцінена ефективність та результативність грошових потоків свідчить про збалансованість та ліквідність грошових потоків підприємства у прогностному періоді. Також слід відзначити недостатній коефіцієнт якості чистого грошового потоку: лише 31% та 40% від суми чистого прибутку та амортизації підприємство отримує в грошовій формі. В зв'язку з цим доцільно запровадити додаткові заходи щодо прискорення надходження грошових коштів та синхронізації грошових потоків. Результати розрахунків свідчать про недостатню рівномірність позитивного грошового потоку в прогностному періоді, витрачання грошових коштів та недостатній рівень ефективності грошових потоків, проте у прогностному періоді вдасться значно підвищити ефективність управління грошовими потоками завдяки збільшенню суми чистого грошового потоку досліджуваного підприємства.

Для оптимізації грошових потоків підприємству ДП «Кондитерській корпорації «Рошен» доцільно запропонувати використання факторингових операцій для зменшення суми дебіторської заборгованості. У результаті аналітичних розрахунків було виявлено, що на підприємстві є проблеми з дебіторською заборгованістю, тому наступною альтернативою для оптимізації управління грошовими потоками на підприємстві буде саме операцію факторингу.

У результаті розроблених заходів та моделей управління грошовими потоками досліджуваного підприємства, можна спланувати їх обсяг у прогнозованому періоді. Вихідні грошові потоки планується зменшити за рахунок зниження витрат на оплату праці, для цього на підприємстві пропонується здійснити реструктуризацію та оптимізувати роботи персоналу підприємства.

У результаті запропонованих заходів щодо оптимізації управління грошовими потоками досліджуваного підприємства було досягнуто покращення показників ділової активності внаслідок зростання вхідних грошових потоків по реалізації продукції.

Проаналізувавши обсяг, структуру грошових потоків, оцінивши їх ефективність та результативність, а також здійснивши факторний та порівняльний аналіз грошових потоків підприємства було розроблено заходи удосконалення руху грошових потоків підприємства а також запропоновані шляхи за допомогою яких можна ці заходи втілити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичне забезпечення раціоналізації грошових потоків підприємств (на прикладі меблевого виробництва України): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / В.Р. Шевчук; Терноп. акад. нар. госп-ва. – Т., 2014. – 120 с.
2. Бабенко А. В. Система управління фінансовими потоками промислового підприємства [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / А. В. Бабенко. – Донецьк, 2006. – 20 с.
3. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория анализа хозяйственной деятельности. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 453 с.
4. Бандурка АМ., Червяков И.М., Посылкина О.Б. Финансово-экономический анализ. – Харьков: Изд-во Харьковского ун-та внутренних дел, 2009. – 560 с.
5. Барабаш Н.С. Аналіз грошових потоків у системі фінансового менеджменту підприємства / Н.С. Барабаш, М.О. Никонович // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – № 2. – Т. 2. – С. 164-167.
6. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия [Текст] / И. А. Бланк. – К. : Ника– Центр, Эльга, 2013. – 246 с.
7. Бланк И.А. Стратегия и тактика управления финансами. Киев, МП „ИТЕМ лтд”, СП „АДЕФ-Украина”, 1996. – 534 с.
8. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс / д.э.н. И.А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2009. – 656 с.
9. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту: Переклад з англ. / Є.Ф. Брігхем. – Х.: Молодь, 2006. – 1000 с.
10. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: [навчальний посібник]. – Житомир: Рута, 2009. – 680 с.
11. Васильченко З.М. Теоретичні основи управління грошовими потоками банку / З.М. Васильченко, Д.В. Пірог // Економіка. Проблеми економічного становлення. Вісник № 1. – 2012.

12. Васюренко О.В. Банківські операції. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2012. – 385 с.
13. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку / Під ред. М. В. Кужельного. – К.: А.С.К., 2011. – 510 с.
14. Грабова Н.М., Добровський В.М. Бухгалтерський облік на виробничих і торговельних підприємствах. – К.: А.С.К., 2012. – 492 с.
15. Грабова Н.М., Кривонос Ю.Г. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках. – К.: А.С.К., 2002. – 396 с.
16. Грачова Р. Як визначити реальний фінансово-майновий стан свого підприємства. // Дебет-Кредит. – 2000. – №34.
17. Головка Т. Планування грошових потоків підприємства: нова парадигма / Головка Т. // Вісник. – 2017.
18. Давиденко Н.М. Аналіз інвестиційних проектів / Давиденко Н.М. – Київ, 2016.
19. Давидов Г.М. Аудит. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2011. – 420 с.
20. Девашук Л.Л., Єрмолаєва В.І., Квач ЯЛ., Рудинська О.В. Теоретичні основи та практика бухгалтерського обліку. Частина 1. – Х.: ТОВ "Одісей". – 2011. – 451 с.
21. Додусенко В.І. Використання аналізу грошових потоків для визначення оптимальних умов кредитування / В.І. Додусенко // Облік і фінанси – 2013. – № 8. – С. 6365.
22. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2011. – 361 с.
23. Ефимова О.В. // Как анализировать финансовое положение предприятия. – М.: 1994. – 351 с.
24. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 3-тє вид., випр. та доп. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2010. – 587 с.
25. Зуб А. Т. Стратегический менеджмент: Теория и практика [Текст] : учеб. пособие для вузов / А. Т. Зуб. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 415 с.

26. Іващенко В.І., Болух М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. – К.: ЗАТ "ШЧЛАВА", 2009. – 468 с.
27. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2012. – 496 с.
28. Ковалёв В. В. Введение в финансовый менеджмент [Текст] / В. В. Ковалёв. – М.: Финансы и статистика, 2013. – 768 с.
29. Ковалев В.В. Управление денежными потоками, прибылью и рентабельностью / В.В. Ковалев. – М.: ТК Велби, Проспект, 2007. – 336 с.
30. Ковбасюк М.Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств. / Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Скарби», 2011. – 336 с.
31. Кожанова Є. П., Отенко І. П. Економічний аналіз: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 208 с.
32. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: учеб. пособ.: пер. с франц. / Б. Коласс; Под ред. проф. Я.В. Соколова. – М.: Финансы; ЮНИТИ, 1997. – С. 135.
33. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2013. – 460 с.
34. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. [підручник] / Г.О. Крамаренко – К.: ЦУЛ, 2006. – 520 с.
35. Краменко В.І., Холод Б.І. та ін. Управління ресурсами підприємства: Навчальний посібник: Центр навчальної літератури, 2004. – 288 с.
36. Кулаковська Л.П. Основи аудиту: Курс лекцій. – Житомир: ЖІТІ, 2010. – 362 с.
37. Лігоненко Л. О. Антикризисное управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій [Текст] : моногр. / Л. О. Лігоненко. – К.: Київ. нац. торг.-екоп. ун-т, 2001. – 580 с.
38. Лігоненко Л.О., Ситник Г.В. Управління грошовими потоками: Навч. посіб. – К.: Київ. Нац. Торг.-екоп. ун-т., 2014. – 255с.

- 39.Лытнев О. Н. Основы финансового менеджмента [Текст] : учеб. пособие / О. Н. Лытнев. – Калининград : Калинингр. гос. ун-т, 2000. – Ч. 1. – 119 с.
- 40.Митяй О.В. Проектний аналіз: Навч. посіб. / О.В. Митяй. — К. : Знання, 2016. — 311 с.Марочкіна А.М. Бухгалтерський облік за Національними стандартами. – Харків: Торсінг, 2012. – 410 с.
- 41.Мельник В.М. Основы економічного аналізу. – Ірпінь, 2010. – 319 с.
- 42.Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. / Пер. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К. ФПБАУ. – 2014. – 736 с
- 43.Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник – К.: Київ. Нац. Торг. Ек. Ун-т, 2010. – 514 с.
- 44.Нікбахт Е., Гроппеллі А. Фінанси / Пер. з англ.. В.Ф. Овсієнка та В.Я. Мусієнка. – К.: Основи, 1993. – 383 с.
- 45.Олійник О.О. Логіко-структурна модель платіжного календаря в управлінні грошовими потоками підприємств / О.О. Олійник // Вісник Бердянського університету менеджменту та бізнесу . – 2015. – №1. – С. 106-110.
- 46.Операції комерційних банків / Р. Коцовська, В. Ричаківська, Г. Табачук, Я. Грудзевич, М. Вознюк. – 2-ге вид., доп. – Львів: ЛБІ НБУ, 2015. – 342 с.
- 47.Поддєрьогін А. М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства [Текст] / А. М. Поддєрьогін, Я. І. Невмержицький // Фінанси України. – № 11. – 2010. – С. 119-127.
- 48.Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент [Текст] : підручник / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2009. – 536 с.
- 49.Попович П.Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 472 с.
- 50.Потемкіна В.М. Финансы предприятий: Учебное пособие.– Донецк: «КИТИС», 2010. – 410 с.
- 51.Райс Т. Финансовые инвестиции и риск / Т. Райс, Б. Койли. – К. : Издательское бюро ВНУ, 1995. – 592 с.

52. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту. – Тернопіль: "Економічна думка", 2008. – 192 с.
53. Савицкая Г.Б. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – Минск: ООО "Новое знание", 2012. – 372 с.
54. Савченко О. Кассовые операции. – Харьков: Фактор, 2011. – 312 с.
55. Савчук В. П. Управление финансами предприятия [Текст] / В. П. Савчук. – М. : БИНОМ, Лаборатория знаний, 2003. – 480 с.
56. Свідерська І. М. Планування грошових потоків від операційної діяльності і енергопостачальних компаній України/ І.М. Свідерська, Г.М.Дребіт; //Фінанси України.-Київ,2017.-№7.-С. 56-75 Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств : [навч. посібник] / Слав'юк Р.А. – К. : ЦУЛ, 2002. – 460 с.
57. Сопко В.В., Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б., Брадул О.М. Організація і методика проведення аудиту: Навчально-практичний посібник. – К.: ВД „Професіонал”, 2009. – 624 с.
58. Сорокина Е.М. Анализ денежных потоков на предприятии: теория и практика в условиях реформирования российской экономики / Е.М Сорокина. – М. : Финансы и статистика, 2012. – 176 с.
59. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник – К.: Центр навчальної літератури, 2013. – 224 с.
60. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навч. посібник] / О.О.Терещенко. – К. : КНЕУ, 2009. – 554 с.
61. Тимош І. Оптимізація грошових потоків у системі підприємницької діяльності / І. Тимош // Економічний аналіз. – 2014. – №3. – С. 244-246.
62. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. – К.: АСК, 2012. – 427 с.
63. Ткаченко Н.М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського обліку. – К.: А.С.К., 2002. – 352 с.
64. Тянь Р.Б. Планування діяльності підприємства : [навч. посібник] / Тянь Р.Б. – К. : МАУП, 1998. – 156 с.

65. Управління грошовими потоками торговельного підприємства: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.05 / Г.В. Ковальчук; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К., 2011. – 21 с. – укр.
66. Финансовый менеджмент: теория и практика. – 3-е изд., перераб. и доп. / Под ред. Е.С.Стойковой. – М.: Перспектива, 2014. – 656 с.
67. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2012. – 360 с.
68. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2012. – 460 с.
69. Фінансовий аналіз: Навчальний посіб. / Г.В. Митрофанов, Г.О. Кравченко, Н.С. Барабаш та ін.; За ред. проф. Г.В. Митрофанова. – К.: Київ нац. торг.-екон. ун-т.: 2012, – 301 с.
70. Фінансовий менеджмент : [підручник] / Поддєрьогін А.М. [та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2010.-535 с.
71. Харченко В. А. Оптимізаційна модель управління грошовими потоками вугільних шахт [Текст] / А. Харченко // Уголь Украины. – 2013. – № 9. – 8-11.
72. Хахонова Н.Н. Управление денежными потоками предприятия / Н.Н. Хахонова // Аудит и финансовый анализ. – 2015. – № 4. – С. 33-37.
73. Ясишена В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація / В. Ясишена // ВісникТНЕУ. Економічний аналіз. – 2014. – Вип. 2 (18).– С. 321-324.

Класифікація грошових потоків

№	Класифікаційна ознака	Види грошових потоків	Пояснення
1	За масштабами обслуговування господарського процесу	грошовий потік по підприємству у цілому	Розділяє грошові потоки, як об'єкти різного рівня управління
		грошовий потік по структурним підрозділам	
		грошовий потік по окремих видах господарської діяльності	
2	За видами фінансово-господарської діяльності	грошовий потік від операційної діяльності	Надає можливість оцінити ефективність роботи підприємства за видами діяльності
		грошовий потік від інвестиційної діяльності	
		грошовий потік від фінансової діяльності	
		надзвичайний грошовий потік	
		сукупний грошовий потік	
3	За напрямом руху грошових коштів	позитивний грошовий потік	Допомагає розділити грошові потоки по напрямку їх руху, і це може використовуватися на всіх етапах управління або на підприємстві
		негативний грошовий потік	
4	За варіативністю спрямованості руху грошових коштів	стандартний грошовий потік	Дозволяє простежити їх динаміку, синхронізацію і процес розвитку
		нестандартний грошовий потік	
5	За відношенням до підприємства	внутрішній грошовий потік	Допомагає виявити питому вагу грошових потоків усередині і по за підприємством
		зовнішній грошовий потік	
6	За методом нарахування обсягу грошового потоку	валовий грошовий потік	Надає можливість більш ефективного аналізу фінансових результатів підприємства
		чистий грошовий потік	
7	За рівнем достатності обсягу грошового потоку	надлишковий грошовий потік	Надає можливість не тільки визначати ефективність формування фінансових результатів, але і ступінь збалансованості грошових потоків
		оптимальний грошовий потік	
		дефіцитний грошовий потік	
8	За методом оцінки у часі	теперішній грошовий потік	Видбиває зміст концепції оцінки вартості грошей у часі стосовно господарських операцій підприємства
		майбутній грошовий потік	
9	За періодом часу	довгостроковий грошовий потік	Може бути використаний для характеристики окремих господарських операцій підприємства
		короткостроковий грошовий потік	
10	За рівнем збалансованості	збалансований грошовий потік	Допомагає оцінити ефективність управління грошовими потоками підприємства або його структурних підрозділів
		незбалансований грошовий потік	

Продовження додатку А

11	За формами використання грошових коштів	готівковий грошовий потік	Відображає структуру використуваних грошових коштів та грошових активів
		безготівковий грошовий потік	
12	За видами використаної валюти	грошовий потік у національній валюті	Допомагає простежити вплив зміни грошових курсів на залишок грошових коштів
		грошовий потік у іноземній валюті	
13	За передбачуваністю виникнення	повністю передбачений грошовий потік	Надає можливість оцінити грошовий потік в процесі планування та оптимізації
		недостатньо передбачений грошовий потік	
		непередбачений грошовий потік	
14	За значимістю формування кінцевих результатів господарської діяльності	пріоритетний грошовий потік	Дозволяє більш ефективно здійснювати аналіз фінансових результатів підприємства
		дворядний грошовий потік	
15	За можливістю регулювання у процесі управління	регульований грошовий потік	Така класифікація грошових потоків використовується на підприємстві в процесі їх оптимізації в часі або за обсягами
		нерегульований грошовий потік	
16	За легітимністю здійснення	легітимний грошовий потік	Дозволяє оцінити ефективність організації грошового обігу, податкової системи та інші можна оцінити ефективність організації грошового обігу, податкової системи та інші
		тіньовий грошовий потік	
17	За ознакою можливості забезпечення платоспроможності	ліквідний грошовий потік	Дозволяє визначити платоспроможність і фінансову стійкість підприємства
		неліквідний грошовий потік	
18	За стабільністю тимчасових інтервалів формування	регулярний грошовий потік з рівномірними часовими інтервалами	Слугує наступним рівнем класифікації грошових потоків за безперервністю формування
		регулярний грошовий потік з нерівномірними часовими інтервалами	
19	За безперервністю формування	регулярний грошовий потік	Використовується при плануванні і прогнозуванні грошових потоків підприємства
		епізодичний (нерегулярний) грошовий потік	

Розроблено автором на основі [6]

ЗВЕДЕНИЙ БАЛАНС ДП КК «Рошен»
Форма № 1

(тис. грн.)

1	3	4	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	0	0	0
первісна вартість	0	0	0
накопичена амортизація	0	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0
Основні засоби:	705007	603015	576366
первісна вартість	1032492	918427	901998
знос	317485	315412	325632
Довгострокові фінансові інвестиції:	11	11	11
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	10	10	10
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0	0
Відстрочені податкові активи	0	0	0
Гудвіл	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	0	0	0
Інші необоротні активи	0	0	0
Усього за розділом I	705028	603036	576387
II. Оборотні активи			
Запаси	8900	8512	8856
Виробничі запаси	0	0	0
Незавершене виробництво	0	0	0
Готова продукція	0	0	0
Товари	0	0	0
Поточні біологічні активи	0	0	0
Депозити перестраховання	0	0	0
Векселі одержані	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	67067	92001	71252
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	0	0	0
за виданими авансами			
з бюджетом	2772	0	0
у тому числі з податку на прибуток	0	0	0
з нарахованих доходів	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	454	1180	2329
Поточні фінансові інвестиції	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	28	351	189
Готівка	0	0	0
Рахунки в банках	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	0	0	0
у тому числі в:	0	0	0
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	0	0	0
резервах незароблених премій	0	0	0
інших страхових резервах	0	0	0
Інші оборотні активи	15	0	4
Усього за розділом II	79236	102044	82630
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0
Баланс	784264	705080	659017

(Продовження додатку Б)

Пасив	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На кінець звітної періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	175833	175833	175833
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	0	0	0
Капітал у дооцінках	0	0	0
Додатковий капітал	0	0	0
Емісійний дохід	0	0	0
Накопичені курсові різниці	0	0	0
Резервний капітал	2164	3904	4455
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	341416	350697	354887
Неоплачений капітал	0	0	0
Вилучений капітал	0	0	0
Інші резерви	0	0	0
Усього за розділом I	519413	530434	535175
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	0	0	0
Довгострокові кредити банків	51777	43652	36932
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань;	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат;	0	0	0
резерв незароблених премій;	0	0	0
інші страхові резерви;	0	0	0
Інвестиційні контракти;	0	0	0
Призовий фонд	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	0	0	0
Усього за розділом II	51777	43652	36932
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	0	0	0
Векселі видані	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	0	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи, послуги	185548	109809	67990
за розрахунками з бюджетом	11516	8611	3859
за у тому числі з податку на прибуток	0	0	0
за розрахунками зі страхування	3461	1534	1879
за розрахунками з оплати праці	7006	6185	6923
за одержаними авансами	0	32	0
за розрахунками з учасниками	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	0	0	0
за страховою діяльністю	0	0	0
Поточні забезпечення	5034	4187	4672
Доходи майбутніх періодів	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	509	636	1587
Усього за розділом III	213074	130994	86910
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	0	0	0
Баланс	784264	705080	659017

Зведений звіт про фінансові результати ДП КК «Рошен»

(тис. грн.)

Стаття	2015	2016	2017
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	250516	232312	259205
Чисті зароблені страхові премії	0	0	0
Премії підписані, валова сума	0	0	0
Премії, передані у перестраховування	0	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	0	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	0	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-215823	-204239	-228412
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	0	0	0
Валовий: прибуток	34693	28073	30793
Валовий: збиток	0	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	0	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	0	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	0	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	0	0	0
Інші операційні доходи	91914	54744	30872
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	0	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	0	0	0
Адміністративні витрати	-22385	-23404	-25662
Витрати на збут	-3416	-3043	-3503
Інші операційні витрати	-90009	-46008	-28719
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	0	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	10797	10362	3781
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	0	0	0
Дохід від участі в капіталі	0	0	0
Інші фінансові доходи	2000	0	10008
Інші доходи	1122	8	53
Дохід від благодійної допомоги	0	0	0
Фінансові витрати	-981	-5489	-9946
Втрати від участі в капіталі	0	0	0
Прибуток (збиток) від впливу інфляції	0	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	12938	4881	3896
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	0	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-1917	-962	-1128
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	11021	3919	2768
Чистий фінансовий результат: збиток	0	0	0

Зведений звіт про рух грошових коштів ДП КК «Рошен»

(тис. грн.)

Стаття	2015	2016	2017
1	5	6	7
<i>I. Рух коштів у результаті операційної діяльності</i>			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	8 005 876	10 702 885	11 814 570
Повернення податків і зборів	190 548	247 853	184 481
у тому числі податку на додану вартість	190 548	247 853	184 481
Цільового фінансування	0	0	0
Надходження від отримання субсидій, дотацій	0	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	1 765 421	1 858 661	2 431 554
Надходження від повернення авансів	11 523	13 069	13 264
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	0	0	0
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	1 548	616	2 578
Надходження від операційної оренди	28 542	30 992	42 617
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	0	0	0
Надходження від страхових премій	0	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	0	0	0
Інші надходження	84 541	104 702	90 268
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	-7 356 978	-8 204 386	-9 361 724
Праці	-123 879	-128 945	-133 871
Відрахувань на соціальні заходи	-17 963	-19 274	-20 190
Зобов'язань з податків і зборів	-508 223	-538 332	-457 589
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	-514 635	-548 652	-579 632
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	-58	-2 407	65
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	0	0	0
Витрачання на оплату авансів	-2 004 763	-2 073 836	-2 166 277
Витрачання на оплату повернення авансів	-1 987	-5 828	-115
Витрачання на оплату цільових внесків	0	0	0
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	0	0	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	0	0	0
Інші витрачання	-19 555	-725 020	-26 563
Чистий рух коштів від операційної діяльності	1 880 176	1 263 157	2 413 003

(Продовження додатку Г)

<i>II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності</i>			
Надходження від реалізації:	0	0	0
фінансових інвестицій			
необоротних активів	515	587	740
Надходження від отриманих відсотків:	189 876	222 673	212 606
дивідендів	1 996	2 946	0
Надходження від деривативів	0	0	0
Надходження від погашення позик	204 347	219 735	328 616
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	0	0	0
Інші надходження	2 338	0	2 879
Витрачання на придбання фінансових інвестицій:	-98 567	-67 580	-105 641
необоротних активів	0	0	0
Виплати за деривативами	0	0	0
Витрачання на надання позик	0	0	0
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	0	0	0
Інші платежі	0	0	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	93 820	158 626	107 705
<i>III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності</i>			
Надходження від:	0	0	0
Власного капіталу			
Отримання позик	110 216	169 030	85 797
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	0	0	0
Інші надходження	0	0	0
Витрачання на:	0	0	0
Викуп власних акцій	0	0	0
Погашення позик	-94 567	-148 006	-107 567
Сплату дивідендів	0	0	0
Витрачання на сплату відсотків	0	-44 578	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	0	0	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	0	0	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	0	0	0
Інші платежі	0	0	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	204 783	272 458	193 364
Чистий рух грошових коштів за звітний період	2 178 779	622 505	1 438 638
Залишок коштів на початок року	1 589 723	1 992 011	2 743 463
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	109 548	128 947	121 452
Залишок коштів на кінець року	2 007 654	2 743 463	4 303 553